

ROBOTZSARU

EGY IKONIKUS KIBORG SZÜLETÉSE, FILMJEI ÉS KÁLVÁRIÁJA

(JELIGE: MURPHY)

PROLÓGUS

A PROJEKT CÉLJÁRÓL

Az alábbi filmtörténeti tanulmánynak a célja nem más, mint a Robotzsarunak nevű filmes alaknak, továbbá mint letűnt szimbólumnak és az Őt foglalkoztató mozgóképalkotásoknak a részletes bemutatása. Szó lesz itt mind a karakter eredetéről és a megtervezéséről, továbbá az első film forgatásától a trilógia záró darabjának merőben más hangnemén át, egészen a későbbi sorozatokig bezárólag minden egyes produkcióról, és végezetül a 2014-re várható feldolgozás új koncepciójáról is. A projekt ezen alkotásokat elemezve elsősorban azt hivatott ábrázolni, hogy az eltérő stílusú folytatások hogyan is hatottak a karakterre és annak jövőjére, egyszersmind a Robotzsarunak mint kultikus filmhősnek a mára kialakult ellentmondásos megítélésére.

A dolgozat egyszersmind rávilágít majdan arra is, hogy hogyan is mennek Hollywood-ban már régóta a dolgok: azaz, ha a középpontban egy eladható hőst felvonultató film sikeresnek bizonyul, akkor miként próbálják annak eredményeit meglovagolni, valamint mi történik akkor, ha az egyébként a siker kulcsával tisztában nem levők kísérletezni kezdenek a karakterrel, természetesen az újabb dollármilliók reményében. Nos, ez utóbbi általában nem vezet semmi jóra, ráadásul ahogyan azt a Robotzsaru franchise negatív példája is mutatni fogja: az új megközelítés előbb bukáshoz, majd a karakter piacképtelenné válásához vezet.

I. FEJEZET

AZ ÖTLET EREDETE

A karakter létrehozásának ötlete tulajdonképpen egyetlen emberhez köthető: őt Edward Neumeiernek hívják. Mr. Neumeier egy 1957-ben született amerikai forgatókönyvíró; aki végzettsége szerint újságírónak készült. Habár sohasem dolgozott szakmájában, írástudását mégis gyakorta hasznosította a Hollywood-i filmgyárak berkeiben. Volt Ő produkciós asszisztens és sorozatok forgatókönyveit simítgató korrektor, hovatovább adminisztratív beosztású segéd is, pl. A Universal Pictures-nél. Neumeier még 1982 táján egy szép napon megpillantott egy plakátot, az akkortájt éppen abszolút új Ridley Scott filmről: a *Szárnyas Fejvadászról* (*Blade Runner*) és megkérdezte az egyik éppen vele tartó barátját, hogy mondván „Miről is szól ez a film?” - „Egy robotokra vadászó zsaruról” – érkezett a válasz. Neumeier idővel továbbgondolta ezt a rövid mondatot és így fogant meg az idea elméjében, egy zsaruról, aki egyszersmind egy robot is. Ez a Robotzсарu koncepciójának rövid legendája, amely később aztán egy forgatókönyv alapjául szolgált.

Egyszer aztán egy másik alkalommal, valamelyik meg nem nevezett amerikai reptéren várakozva, Neumeier elkezdte komolyan törni a fejét az új ötletén, és a legott éppen kéznél lévő forgatókönyvíró társával: Michael Miner-rel komoly eszmecserebe bocsátkoztak egy lehetséges sztoriról, melynek középpontjában ez a bizonyos robot rendőr állna. Ez az elmélkedés és a forradalminak tűnő elképzelés idővel odáig vezetett, hogy papírra is vetették ötleteiket és nemsokára elkészült nagy vonalakban az első szkript is, mellyel merész célt tűztek ki maguk elé: eladni azt egy Hollywood-i stúdióknak, hogy nagyjátékfilmet forgattathassanak belőle. Ez a cég aztán az Orion Pictures Productions lett, mely 15 millió dolláros költségvetéssel járult hozzá ahhoz, hogy az 1987-es *Robotzсарu* (*RoboCop*) című immáron kultikus sci-fi-akciófilm elkészülhessen.¹

AZ INSPIRÁCIÓK

Természetesen az alapötletet és az ahhoz kapcsolódó formálódó történetet (miszerint egy rendőrt meggyilkolnak, ám de azt a modern technológia segítségével feltámasztják, immáron félig gépként), számtalan hatás érte mindaddig, amíg a forgatás elkezdődött, sőt még aztán azonközben is. Példának okáért különböző képregényhősök is szerepet játszottak abban, hogy a karakter lépésről-lépésre olyanná vált, mint amilyenek az első filmben a nagyközönség megismerhette. A megjelenését többek között Dredd Bíró (*Judge Dredd*); Vasember (*Iron Man*); és egy bizonyos Rom (*Rom: Space Knight*) nevű képregények is befolyásolták. Ezek eltérő mértékben hatottak az alkotókra, például Dredd Bírótól Robotzсарu a későbbi sisakjának a szabadon hagyott száj körüli részét és a fegyverként a futurisztikus külsejű, emellett nagy tűzerejű pisztoly használatát örökölte. Vasembertől természetesen magától értetődő módon a páncélzat mint külső borítás és az annak a két

¹ Books, LLC, General Books LLC. *Robocop: Robocop, Robocop, Ed-209, Anne Lewis, Capital Combat, Omni Consumer Products.*

különböző színű elemekből történő összeállítása származott (míg ezek Vasember esetében a vörös és az arany, addig Robotzsarunál a kék és a fekete). Végezetül, a hazánkban tulajdonképpen ismeretlen Rom nevű képregényhőstől Robotzsaru lényegében magát a kiborg mivoltát kapta meg örökölni, minek után Rom eredettörténete szerint egy, a világúrból érkező földön kívüli félig robot – félig emberszabású lovag volt.²

AZ ÖTLETTŐL A FORMÁIG

Robotzsaru jelmezének megtervezése 1986-ban egy bizonyos Rob Bottin nevű vizuális effektusokért és különleges sminkekért is felelős szakemberre hárult, aki ezt megelőzően John Carpenter 1982-es *A Dolog* (*The Thing*) c. filmjének főbb trükkjein és kozmetikáin dolgozott. A stúdió éppen, hogy Bottin ezen munkájának kiváló eredménye láttán döntött úgy, hogy Ő lesz a megfelelő ember a feladatra. Ebből kifolyólag közel 1 millió dolláros büdzsét biztosítottak a számára ahhoz, hogy nem csupán megtervezze, de össze is rakassa a jelmezt. Akkoriban ez egyetlen kosztüm megalkotásához hatalmas összeg volt, nem véletlen, hogy aztán ez vált a film forgatásának legdrágább elemévé. Végül 6 különböző példány készült el: három reguláris, valamint 3 olyan, amelyeken már a történet alapján a film közben elszenvedett sérülések is megjelentek.

Rob Bottin több vázlatrajzot is alkotott, melyekkel a stúdió igencsak meg volt elégedve, noha ezeken Robotzsaru még inkább hatott egy amolyan filigrán gépembernek, semmint egy természetesebb alaknak. Ugyanakkor később Paul Verhoeven rendező és Edward Neumeier közreműködésével, közösen jutottak el arra az elhatározásra a tervezés folyamata során, hogy a jelmeznek sokkalta inkább afféle külső héj jelleget kell kölcsönöznie a karakternek, annál is inkább, hiszen egyértelmű volt, hogy a jövőben egy színészt terveznek beletenni. Az általános irányelvük az volt, hogy a kosztüm rendkívül agilisnak és dinamikusnak tűntesse fel Robotzsarut. A végeredmény mindazonáltal mégiscsak Bottin kezdeti rajzaihoz állt a legközelebb, jobbra annyi eltéréssel, hogy annak méretei és vonalai elkerülhetetlenül nagyobbakká módosultak.³

² Books, LLC, General Books LLC. *Robocop: Robocop, Robocop, Ed-209, Anne Lewis, Capital Combat, Omni Consumer Products.*

³ Stevens, Dakota. *The Movie Franchises, Vol. 72: RoboCop Series Including RoboCop, RoboCop 2, and RoboCop 3.*

A színész Peter Weller a Robotzsaru-jelmez standard verziójában

A KIBORGOKRÓL RÖVIDEN

Mi is az a kiborg? A kiborg a kibernetikus organizmus terminus rövid megfelelője, mely technikai definíciója szerint az élő emberi szövetek és a mechanikus alkatrészek harmonikus elegyét és ezeknek az együttműködését feltételezi, természetesen egy azon testben. Maga az elképzelés létrejötté még az 1960-as évre datálódik vissza, mikor is egy bizonyos Manfred Clynes és Nathan S. Kline nevű tudós-szerzőpáros alkalmazták ezt egy, az önszabályozó humán-mechanikus rendszerekről írt, „Kiborgok és Világűr” (*Cyborgs and Space*) c. pusztán elméleti, tudományos tanulmányukban. Ez az idea aztán lassacskán átszivárgott a tudományos fantasztikum világába és a '70-es évek végére már olyan, a későbbi Robotzsaruhoz hasonlóan emblematisztikus kiborgok is megjelentek a mozik vásznain, mint pl. Darth Vader, a Csillagok Háborújából (*Star Wars Episode IV – A New Hope*) avagy éppenséggel a Replikánsoknak (*Replicants*) elkeresztelt ember-formák a Szárnyas Fejvadászból (*Blade Runner*). Robotzsaru tehát korántsem a legelső kiborg volt a filmtörténetben, ugyanakkor

kétség nem fér hozzá, hogy Ő volt az első pozitív hős az ilyenek között, na meg persze az első rendőr is, egyszersmind.

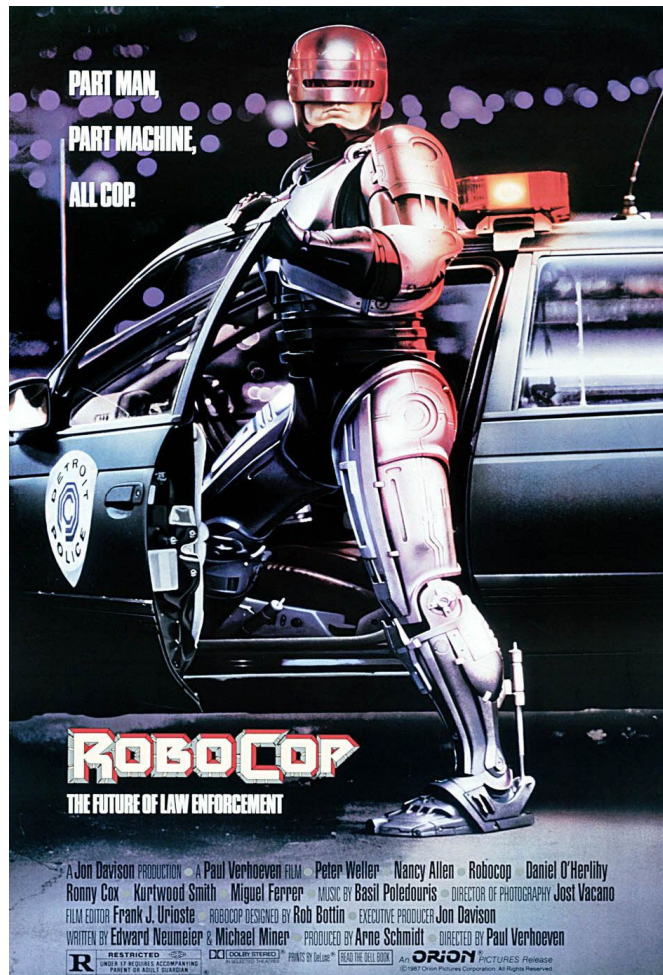
Amit még mindenképpen fontos a kiborgok vonatkozásában elmondani az az, hogy tulajdonképpen két típusra bonthatjuk őket: az emberi eredetűekre és a mesterséges intelligenciájúakra. Az első csoportba tartozik a már említett Darth Vader és Robotzsaru is, míg a másik csoportba sorolhatók azok a bizonyos Replikánsok, valamint az Arnold Schwarzenegger által 1984-ben életre keltett Terminátor (*The Terminator*) T-800-as modellje is. A legszámottevőbb különbségen túl, miszerint emberi agy avagy számítógép működteti-e a kiborgot, még az is jelentős, hogy melyek az élő és melyek a mechanikus elemei az élő egésznek. Darth Vader és Robotzsaru esetében inkább csupán a koponyáról és a törzs belső szerveiről beszélhetünk, ellenben a Replikánsok és a Terminátor legbelül mind-mind teljesen gépek és kizárólag a fémvázukon kívül fedezhető fel élő szövet, úgy mint a bőr, a szőr és a haj. Ettől függetlenül természetesen őket is kiborgoknak definiáljuk.⁴

⁴ Gray, Chris Hables, Mentor, Steven, Figueroa-Sarriera, Heidi. *The Cyborg Handbook*.

II. FEJEZET

ROBOTZSARU (1987)

KLASSZIKUS SZÜLETIK

A CSELEKMÉNY

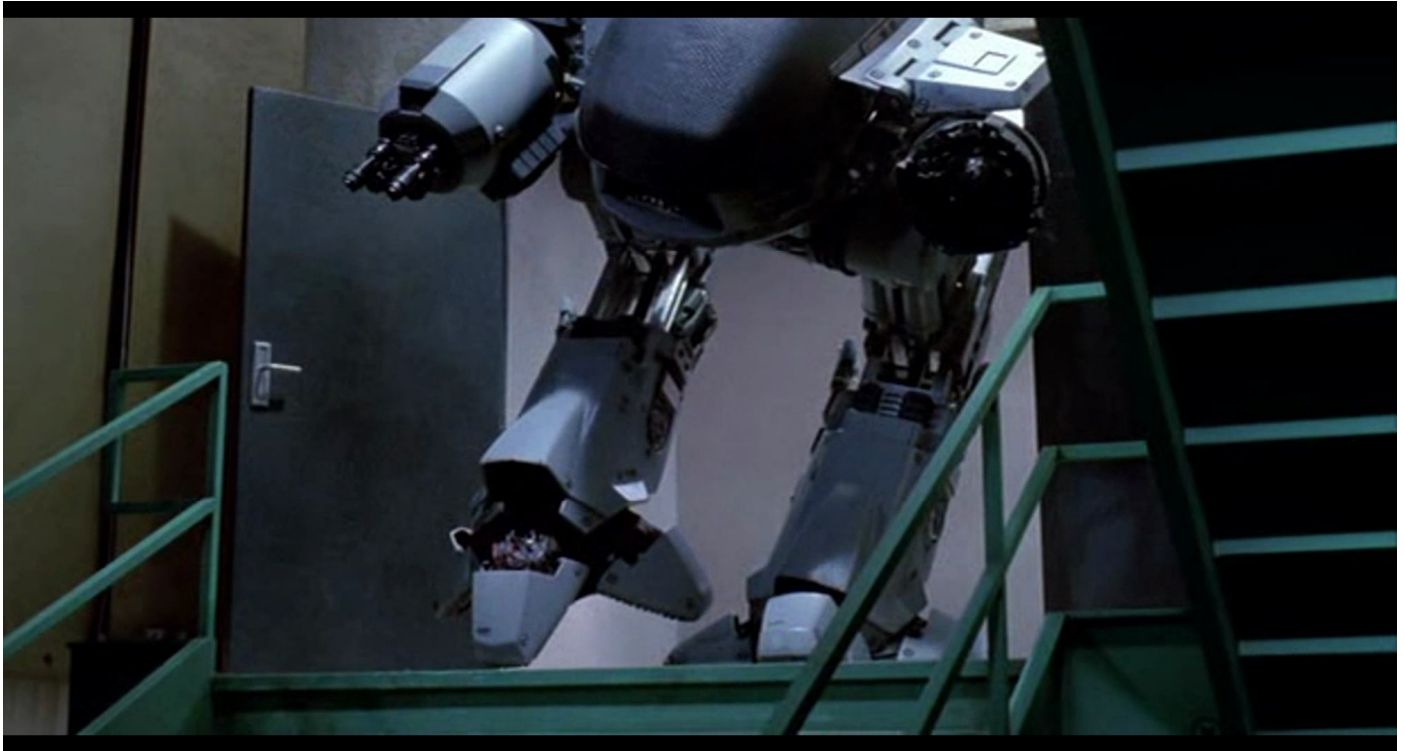
A nem túl távoli jövőben, a Michigan állambeli Detroit az összeomlás szélén áll, egyrészt a nem túl rózsás gazdasági helyzetének, másrészt a várost felemészthő bűnözésnek köszönhetően. A nagyhatalmú OCP nevű multinacionális vállalat szerződést köt a városvezetéssel a Rendőrség pénzeléséről, és egyszersmind hatalomra tesz szert maga a város felett is. Tervük, hogy idővel lerombolják a régi Detroit-ot és helyén létrehozzák az utópisztikus-jellegű, hipermodernnek elképzelt Delta City-t. Felismervén, hogy a Rendőrség képtelen úrrá lenni az elharapódzó bűnözésen, több tervet is kifejlesztetnek egy lehetséges új, mechanikus rendfenntartóról. Színre lép az egyedi robotrendőr-tervével a középvezető Bob Morton (Miguel Ferrer) és a terv, továbbá a prototípus kifejlesztése zöld utat is kap az „Öregembertől” (azaz az OCP elnökétől; Dan

O'Herlihy) azaz, ahogyan őt a történetben emlegetik. A projekt kivitelezésének viszont elkerülhetetlen kritériuma nem más, mint egy rendőr halála.

Mindeközben a Detroit-i Rendőrségén megjelenik egy tapasztalt rendőrtiszt, kinek neve Alex Murphy (Peter Weller) és akit frissen vezényeltek át oda. Társául a fiatal rendőrnőt Anne Lewis-t (Nancy Allen) kapja, akivel első közös őrjáratukon máris üldözőbe vesznek és egy elhagyatott acélgyárig követnek egy rablóbandát, melyet a hírhedt gonosztevő, Clarence Boddicker (Kurtwood Smith) irányít. A helyszínen Lewis-t az egyik bandatag leüti, ezt követően a magára maradt Murphy-t a többiek pedig sarokba szorítják és brutális módon meggyilkolják. Később az OCP emberei felhasználják testét a Robotzsaru prototípusának megépítéséhez.

Miután Robotzsaru elkészül és bemutatják őt, rövidesen nyilvánvalóvá válik, hogy egymaga képes az utcákon a fejét felütő bűnözéssel elbánni, köszönhetően sérthetlenségének és megállíthatatlanságának. Robotzsaru egyre növekvő sikere mellett lassacskán az emberi előéletéből felvillanó emlékekkel, és halálának rémképeivel is kénytelen szembesülni, melyek arra vezetnek, hogy utánajárjon néhai kilétének. Robotzsaru lépésenként felderíti korábbi halálának felelőseit és ezek közül némelyek letartóztatását követően eljut odáig, hogy megtalálja Clarence Boddicker-t és jó néhány társát egy drogüzemben, ahol is egy komoly fegyveres leszámolást követően elfogja magát Boddicker-t. Utóbbi ekkor óvatlanul elárulja neki, hogy valójában Dick Jones-nak (Ronny Cox), az OCP gonosz alelnökének dolgozik, nem tudván, hogy a kiborg képes a memóriájában elraktározni az általa megélt események videó felvételeit.

Robotzsaru eztán felkeresi Jones-t az OCP székházában, ahol is megkísérli letartóztatni őt, azonban ekkor fény derül a mindaddig titkos 4. számú direktívájának funkciójára, mely előbb kapcsolja ki őt magát, mintsem, hogy hagyja fellépni egy OCP tisztviselő ellen. Jones előbb elmondja, hogy Ő ölette meg Bob Morton-t, majd a rendszereinek leállása ellen küzdő Robotzsarura szabadítja a korábbi kudarc óta háziállatként tartott ED-209-es robotot, mely némi kárt tesz is ugyan Robotzsaruban, de legyőzni nem tudja őt, mert lefelé menet az épület lépcsőháza kifog rajta.

ED-209 ekkor éppen a lépcső ellenszerét keresi

Robotzsarut az épületből kitámolyogván kommandósok hada fogadja, ám megmenekül előlük Anne Lewis-nak a jól időzített feltűnése révén. Lewis eztán a már megismert elhagyatott acélgyárba viszi társát lábadozni, aki ekkor már ismételten Alex Murphy-ként gondol önmagára, hiszen szinte teljesen visszanyerte elvesztett énjét és annak emlékezőtehetségét.

Ez idő alatt Dick Jones kihozatja a börtönből Boddicker-t és némi extra tűzerővel megtámogatva őt és bandáját útjára bocsátja, hogy pusztítsa el a mindkettejük ellen bizonyítékokkal rendelkező Robotzsarut, akinek a memóriájában tárolt felvételei mind a két férfit börtönbe juttatnák. Boddicker és emberei felkerekednek hát a legújabb és legpusztítóbb Cobra támadó ágyúkkal felszerelkezvén és elindulnak az acélgyárhoz, hogy megkeressék Robotzsarut. Az ott bekövetkező végjátékban Murphy-nek és Lewis-nak sikerül egymás után elkapni és legyőzni az úriembereket, még magát Clarence Boddicker-t is, legvégül.

A film végén Murphy leharcoltsága ellenére ismét tiszteletét teszi az OCP székházában, melyben a vezetőség éppen aktuális ülésére belépve aztán szembesíti mind a jelenlévő Dick Jones-t, mind az „Öregembert” Jones korábbi, a Bob Morton megöletéséről szóló vallomásával, melyre reagálva Jones megpróbálja túsul ejteni az elnököt, de az legott szóban felmenti őt pozíciójából, ezzel egyszersmind felhatalmazván Murphy-t arra, hogy lelője a gazembert. Jones kizuhan az ablakon, Murphy elteszi a fegyverét, majd már mikor éppen kifelé tartana a teremből egyszer csak megkérdezi tőle az „Öregember”, hogy „Hogy is hívják magát, fiam?”, válaszul Ő pedig somolyogva csak ennyit felel: „Murphy”.

ROBOTZSARU-ELEMZÉS

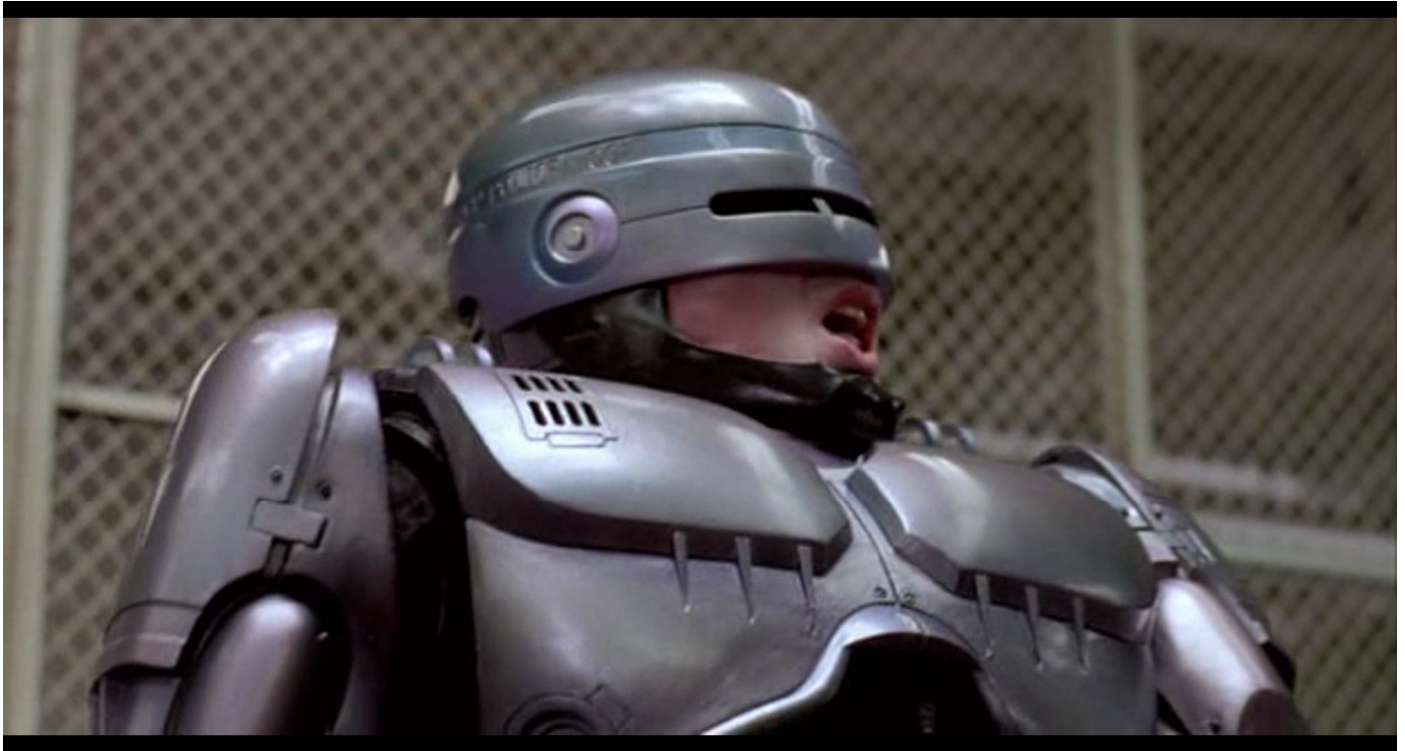
A BÁDOGEMBER ÖNMAGÁRA TALÁL

A Robotzsaru című filmről minden túlzás nélkül elmondható, hogy 1987-ben egy mára már kultikus státuszúvá vált, sikeres alkotás kerekedett belőle. Ez több pozitív faktornak is köszönhető: a korabeli lehetőségeket figyelembe véve a film magas technikai színvonalának, a remek akció szcénáknak, valamint az eredeti történetnek. Ahogyan azt egy bizonyos Simon Miraudó is írja a filmet újra-felfedező kritikájában: „ez az 1987-es mestermű; Robotzsaru a következő amit újra fel kell fedezniük a modern nézőknek, annak ellenére, hogy a 25 éves darab még mindig úgy hat, mintha holnap készült volna.”⁵ Tehát a Robotzsaru időtálló erejére és technikai nagyszerűségére nem lehet panasz. Mindazonáltal, ezeken felül is akad még egy lényegi faktor a filmben, amely minden egyébnél többet tesz hozzá annak maradandó sikeréhez: ez pediglen a címszereplő karakterfejlődése. Utóbbi elem alapvetően minden „hősies” filmben lényegi tényezőnek tekinthető, mondhatni a siker egyik kulcsának, ráadásul a Robotzsaru esetében nem is éppen egy mindennapi; amolyan „nemes felemelkedéses” fejlődési folyamatról beszélhetünk. Nem, hanem egészen másféléről. A továbbiakban Robotzsarunak a film alatt végbe menő, emberi önmagának újra megtalálását vizsgáljuk.

A filmet nézve, abban Robotzsaru az elkészültét követően eredendően egy géphez-méltóan hideg, érzelemmentes, csakis a kötelességére fókuszáló attitűdjét ismerheti meg a néző, ami, természetesen ha az Ő rendeltetését vesszük, teljesen érhetőnek tűnik. Hiszen ahogyan azt egyszer el is elmondják: „Ő nem ember többé, hanem egy termék, aminek nincsen neve; programja van”. Nos, ez a termék az első, a tevékenységét bemutató jelenetekben tökéletesen céltudatosnak látszik és bizony hatékonyan is végzi a dolgát. Nem véletlenül kapja fel a filmbéli Detroit-i sajtó, már az első aktív szolgálatban eltöltött éjszakája után, az emberek pedig az erről szóló ál-híradóban már-már ünneplik is a nagyszerűnek (sőt mi több: legyőzhetetlennek) tűnő kiborgot, melynek köszönhetően még az őt „menedzselő” Bob Morton-t is előléptetik, tehát látszólag mindenki boldog az új szuperrendőr megjelenésének hála. Azonban mindez nem tart túl sokáig.

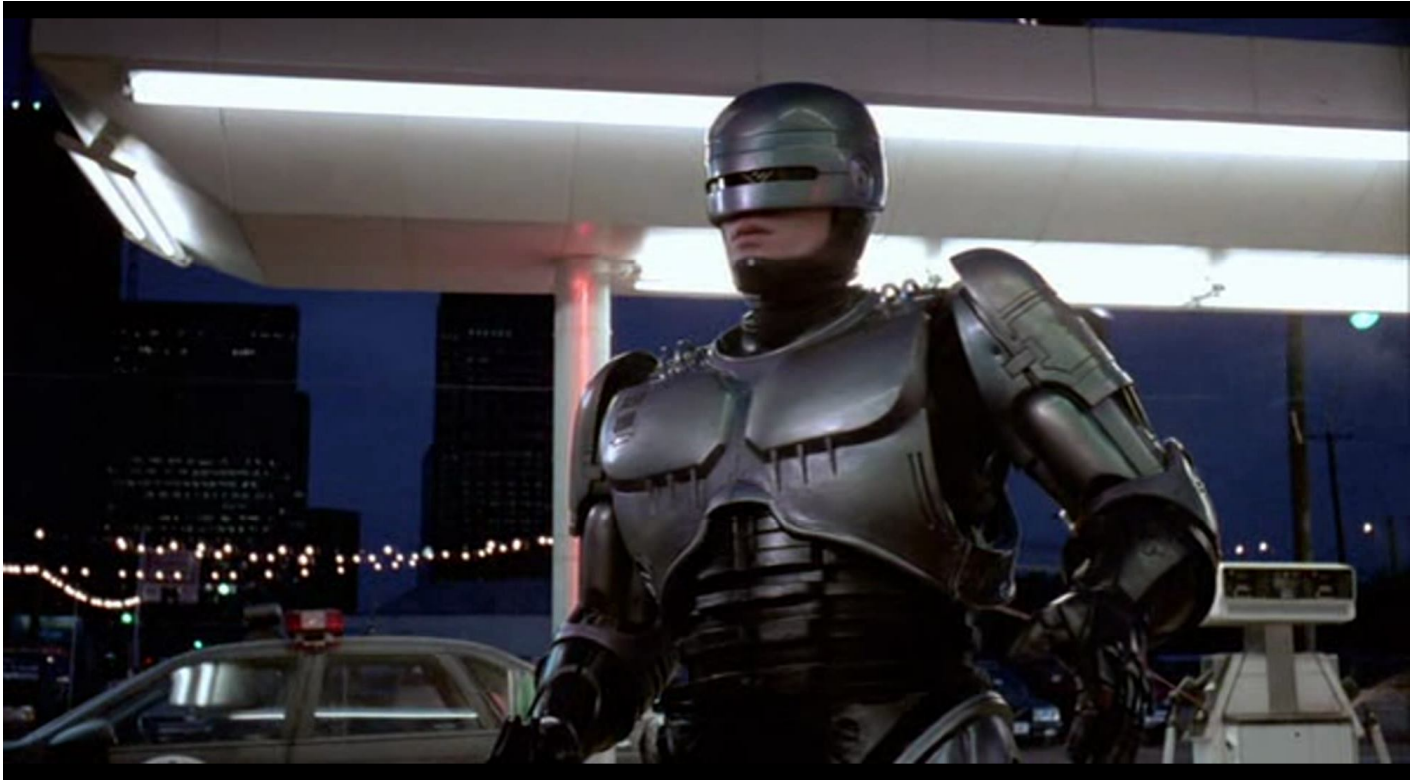
A karakter fejlődésének csobogását az a jelent indítja el, melyben miközben Ő maga a rendőrségen kialakított garázsában pihen, váratlanul úgymond „álmodni” kezd, melynek során lelki szemei előtt felidézi önmagának a halálának szörnyűségeit. Már eleve a jelent koncepciója is érdekes, miszerint a korábban rendíthetetlennek tűnő szuperrendőr egyáltalán pihenést igényel annak ellenére, hogy gép, hát még az álom-faktor és az az által kiváltott heves reakciói még inkább meglepőek.

⁵ ”(This) 1987 masterwork *RoboCop* is the next to be reinvented for modern audiences, despite the fact that the 25-year-old flick still feels as if it was made tomorrow.”

Robotzsaru a székében ülve rángatózik és szenved, önmagában újra átéli kivégzését, mindaddig, míg már kínjában fel is áll és ahogy az anno őt ért utolsó lövés újra eldördül, hirtelen magához tér és visszaváltozik az amúgy őt jellemző szenvtelen gépezetté. Mindez lényegében nem csupán összeköti őt magát korábbi énjével, de maga az, hogy álmódott és az ez által produkált látszólag fájdalmas agóniája a karakternek máris azt az üzenetet hordozzák magukban, hogy igen: Ő hiába halt meg és hiába is mondják másnak, mégiscsak legbelül ott van benne az ember (mintegy szellem a gépben), akiből ez a modern bádögember készült. Maga az, hogy álmódni, ráadásul rémálmot és közben szenvedni ettől (azaz forgolódni ezenközben úgy, ahogyan azt Robotzsaru is teszi a székében) végtelenül emberi dolog, nem véletlenül éltek hát az alkotók ezzel a fogással a nézők felé, a karakter mélységének megalapozásaképpen.

Robotzsaru éppen ezt a jelenetet követően útra kel, hogy látszólag némi bűnüldözéssel megnyugtassa a saját lelkét (hiszen lelke van: ezt már mindenképpen tudja ekkor a néző), és járőrözés közben rátalál gyilkosainak egyikére: az éppen egy benzinkutat fosztogató Emil Antonowsky-ra (Paul McCrane). A rendőr csöndesen a közelébe férkőzik a férfinak és mikor felszólítja, hogy adja meg magát, a következőket mondja neki: „Élve vagy holtan, de velem jössz.” (*Dead or alive, you're coming with me*). Ez a mondat pediglen ugyanaz, amit korábban még Alex Murphy-ként mondott ugyanennek a férfinak még ott, abban a bizonyos acélgyárban. Emil ennek hatására legott felismeri Robotzsaruban a társaival közös néhai áldozatukat és rá is kiabál, hogy „Én ismerlek. Téged megöltünk!” (*I know you. We killed you!*), mire Robotzsaru megdermed és rövid időre tétovává válik.

Ez újabb emberi momentumává válik tehát a karakternek: a hezitálás mint olyan elméletileg ismeretlen fogalom és cselekvés kellene, hogy legyen a tökéletesnek tűnő kiborg számára, erre mégis, nem hogy lefagy egy percre, de ezzel hagyja is megkísérelni a menekülést Emil Antonowsky-nak, aki hálája jeléül többször rálő, majd még rá is gyújtja és ezzel rá is robbantja a benzinkutat Robotzsarura. Természetesen mindez meg sem kottyan a felocsúdó főhősnek, aki eztán mégiscsak megállítja a motoron száguldani kezdő bűnözőt. Mindazonáltal a jelenet eseményei eztán arra vezetik a rendőrt, hogy végre kiderítse ki is Ő valójában és hogy nem sokkal később felkeresse elvesztett életének családi házát.

A film egyik kulcsfontosságú és főként igen drámai hangvételű szcénája tehát azután veszi kezdetét, hogy a kiborg a rendőrségi adatbázisban felismerte előbb mind a gyilkosait és köztük is Clarence Boddicker-t, majd a vele kapcsolatban felmerült bűncselekmények áldozatai között mind a néhai Alex Murphy nyilvántartási fájlját, melyből pedig len kiolvasta, hogy hol is lakott az elhunyt rendőrtiszt. Robotzsaru felkeresi a cím alatt található, immáron elhagyott és eladásra váró házat, mely során az Ő szubjektív beállításán keresztül, flashback-ek formájában emlékeket él át újra fiával és hitvesével kapcsolatban. Ahogy halad keresztül a házon, az egyes helységeken az ürességet fel-felváltják ezek a családi pillanatok, melyek eleinte látszólag csupán kizökkentik standard viselkedéséből, majdan zaklatottá is teszik. Ez utóbbi akkor következik be, mikor is Robotzsaru a háznak egy folyosó szerű részen áthaladván a hálósobába érkezik meg, ahonnét az ágyról a meglevenedő emlékkép nyomán a még éppen köntösben lévő felesége pattan fel és siet elé. Egészen közel érve hozzá egykori hitvese lassan ezt mondja neki: „Valamit muszáj elmondanom neked... Szeretlek.” (*I really have to tell you something... I love you*). Az ábrázolás szerint arcuk szinte már-már összeér, ám a hálósoba ajtajából

fényképezve a Murphy-ként megélt emlékkép hirtelen szertefoszlik és a helyén ugyanaz a szoba áll, élettelenül és az előbbi élénk színektől eltérően zordan, árnyékosan. Itt az áttűnés pillanata, a képek montázsja ahogyan a feleségének arcát felváltja az üres szoba képe, roppant jól szimbolizálja azt, hogy a karakter nyilvánvalóan mindent elvesztett az életéből, ami fontos volt neki. Mondhatni csupán az üresség maradt a számára.

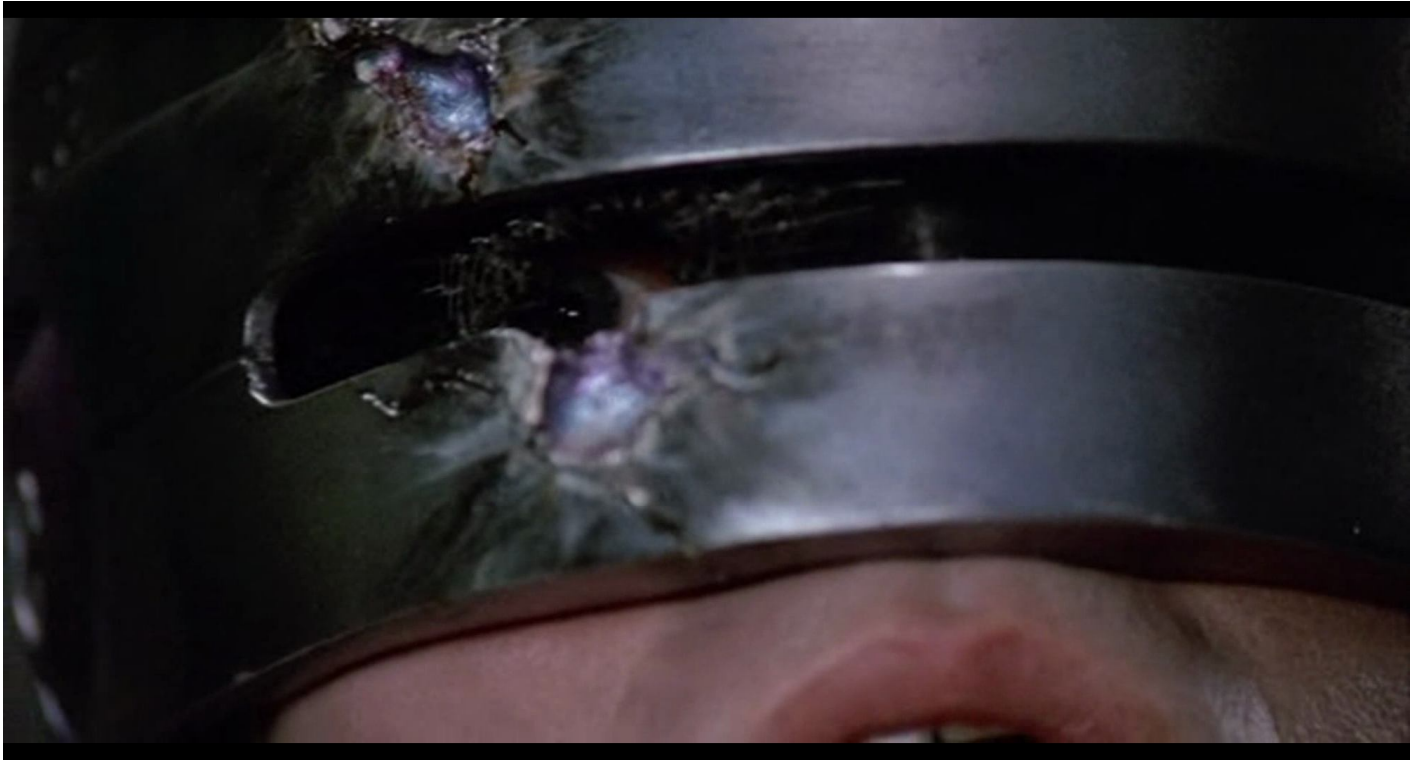
Ekkor a magára maradt Robotzsaru a korábbi döbrent arckifejezés helyett előbb keserűvé, majdan egyre dühösebbé válik. Amint felcsendül a film egyik fájdalmasabb zenei témája, a főhős tőle meglepő módon feldúltságot kifejező egyre intenzívebb mozdulatokkal elindul a bejárat irányába, ahol egy, az ajtóval szemközt elhelyezett készülékhez ér, melyből egy virtuális ingatlanügynök-szerű férfi beszél a házról, nagy nyájasan. Robotzsaru mozgásán látszik, hogy nagyon indulatos és ahogy ingerülten körbenéz, mintha valami pusztítanivalót keresne, akárcsak egy hétköznapi ember, mikor rendkívüli feszültséget átélve ingerültté válik... Ekkor lenéz a készülékre majd öklével a képernyőbe csap. A jelenet véget ér.

A továbbiakban Robotzsarut előbb újfent a tőle elvárt kíméletlen hatékonyságú gépként reprezentálják a film készítői, melynek természetesen megvan a maga mögöttes célja. A főhős a Leon Nash (Ray Wise) nevű bandatag letartóztatásával eljut magához Clarence Boddicker-hez, aki egyszersmind résztvevőjévé is válik annak a drogüzemi leszámolásnak, amelyben Robotzsaru felsőbbrendűségének demonstrációját élheti át a néző. Ebben a nem mellel rendkívül látványos akciójelenetben a kiborg mindvégig abszolút heroikusan van ábrázolva: már az, ahogyan a létesítmény kapuját fél kézzel bedönti és begyalogol a rá osztott zúdító gonosztevők körülbelül két tucatja közé, afféle hatásvadász azonosságot mutat a régi idők páncélos lovagjaival,

akik szintígy rendíthetetlenül lovagoltak bele az ütközetekbe. A kezdődő szekvencia egyértelműen Robotzsaru legyőzhetetlenségét hivatott bemutatni, amely ugyanakkor mint ahogy az később kiderül, korántsem olyan nyilvánvaló dolog. A drogüzemi leszámolást nem melleleg a film nagyszerű zenei főtémája teszi az intenzív erőszakosság és vérontás ellenére már-már fennköltté, ennél fogva egyszersmind paradox módon zseniálissá.

Robotzsaru a győztes csatát követően Boddicker vallomása nyomán ellátogat az OCP toronyházába, hogy előállítsa a főkolompos Dick Jones-t, akiről kiderült, hogy bizony Ő mozgatja a háttérben a bűnözési szálakat. A kiborg meg is kísérli letartóztatni a vezetőt, akivel szemben azonban életbe lép a mindaddig titkos 4-es Direktívája és paralizálja a rendőrt. Hirtelen máris gyengének láthatjuk Robotzsarut, akit a korábbiakkal ellentétben ezúttal egyetlen ember kényszerít szó szerint térdre, ráadásul fegyver nélkül. Fény derül hát a korlátaira és arra, hogy hiába látszólagos sérthetetlenség: valójában még Ő is elbukhat. Továbbá Dick Jones ekkor ráuszítja a háziállatként tartott ED-209-es robotot is a rendőrré, ami mérete és tűzereje révén több felszíni kárt is tesz a főhősben. Harcuk egyik kulcspillantata az, amikor Robotzsaru sisakjának rostélyja egy részen betörik és egy közeli beállításból első ízben pillanthatjuk meg az egyik szemét, amint immáron rémülten néz a fölé tornyosuló gép-szörnyetegre.

Ebben az elesett pillanatban már-már tapinthatóvá válik a karakter sebezhetősége, az, hogy Ő minden képessége és nagyszerűnek tűnő ereje ellenére mégiscsak egy ember még ha páncél is borítja, aki ezúttal immáron kénytelen a létezéséért küzdeni éppúgy, mint ahogyan azt egy hétköznapi lélek tenné. Egyszersmind a film során tulajdonképpen ez az a momentum, ahol Robotzsaru gyakorlatilag megszűnik Robotzsaru lenni és újra Alex Murphy válik belőle.

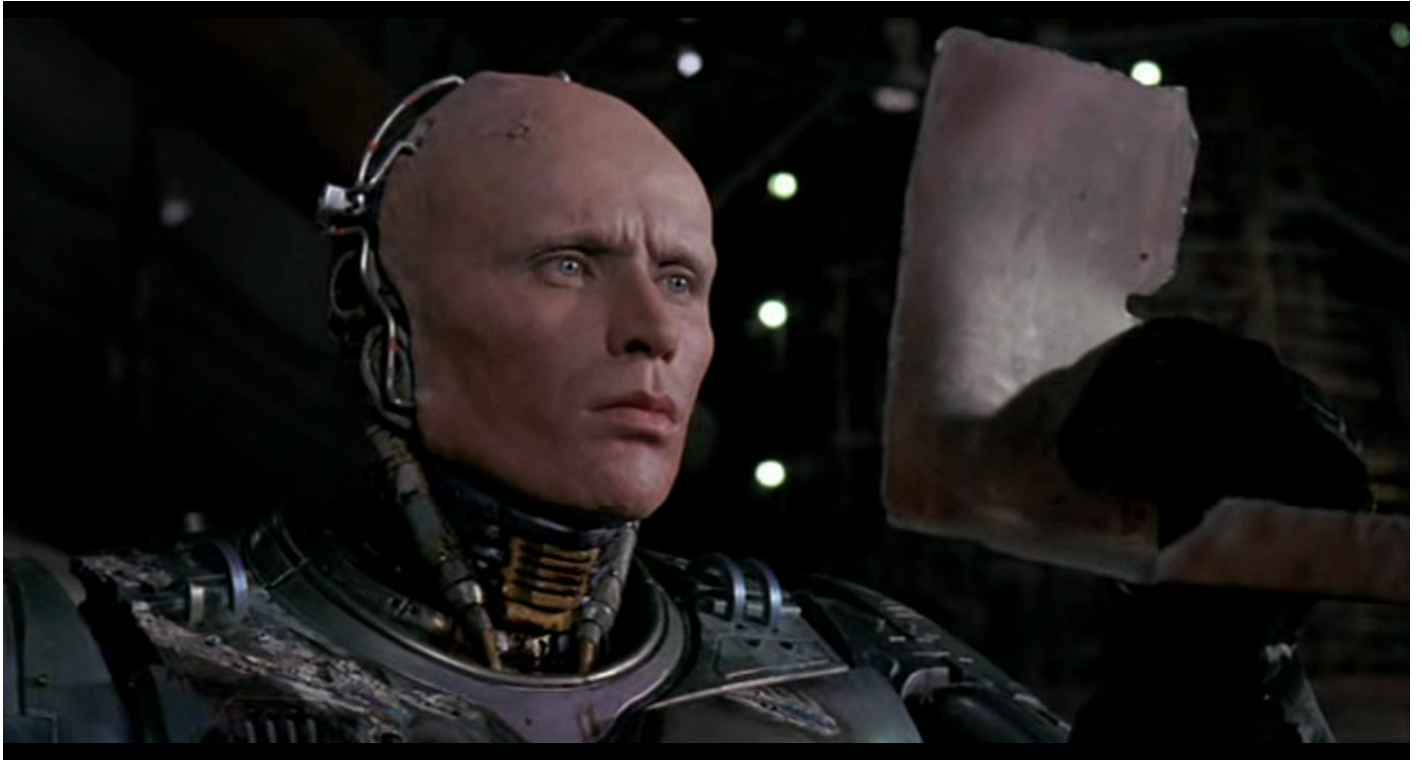
Eztán, bár sikerül kimenekülnie az épületből a lépcsőházon keresztül (ahová a nagy robot már képtelen követni őt), mégis újabb megpróbáltatás vár rá, hiszen Dick Jones még a rendőrség kommandósait is ellene vezényelteti. A jelenet, mikor is megkísérlik elsőprő erejű ösztözzel elpusztítani őt, morális szempontból rendhagyó, hiszen hozzá hasonlóan rendőrökről van szó, akik ugyan elvileg a bajtársai kellenének, hogy legyenek, mégis fellépnek ellene. Stílszerű ugyanakkor az, hogy néhány az arcát is vállaló rendőr vitatkozik a maszkos, arctalan kommandósok vezetőjével arról, hogy mégiscsak egy zsaruról van szó a kiborg esetében is, de őket elzavarják a helyszínről.

A kommandósok tehát a tűzerejükkel minden korábbinál nagyobb próbatétel elé állítják Robotzsarut, aki ilyen elsőprő erejű támadásnak már látszólag képtelen is ellenállni. A jelenetet igen komoly drámai zenei aláfestés kíséri, mely a néző számára is a megpróbáltatás komolyságáról üzen. A kiborg ahogyan a kamera egy közeli beállításból kíséri, a földre kerül és nem tud többé felállni, továbbá a páncélzatán a golyók ütötte lyukak is azt a hatást keltik, mintha a hős több sebből vérezne. Eközben a kommandósok pedig, gyakorlatilag az elnyomó hatalom arctalan katonái: mint afféle végeláthatatlan fegyveres árnyékok tömege, úgy követik és lövik a szenvedő és az elbukás küszöbére taszított főhőst.

Robotzsaru látszólag el is veszne, csakhogy hirtelen megjelenik és a segítségére siet a volt társa: Anne Lewis, aki már korábban felismerte a kiborgban a néhai Alex Murphy-t. Lewis tehát kimenekíti a rendőrt a helyszínről, még mielőtt végeznének vele.

Később már ismételten az események egyik fontos állomáshelyén: az acélgyárban járunk, ahová a rendőrnő menekítette a főhőst, és ahol Robotzsaru mondhatni ekkor lábadozik a filmben. Lewis megérkezik hozzá a rendőrségről a korábban még Dick Jones irodájában elvesztett fegyverével és egy fűrógéppel, melynek segítségével a kiborg a filmben első ízben leveszi a sisakját. Ekkor a közeli felvételen láthatóvá válik, hogy Alex Murphy arca még mindig az övé: az arc mint olyan leleplezése is a személyiségének visszanyerését és az újra emberré-fejlődését szimbolizálja ekkor. A pillanat, ahogyan megvizsgálja önmagát a tükörként használt alumíniumlemez felületében, egyszersmind a belső felismerésként és a karakter fejlődési folyamatának befejeződéseként is értelmezhető.

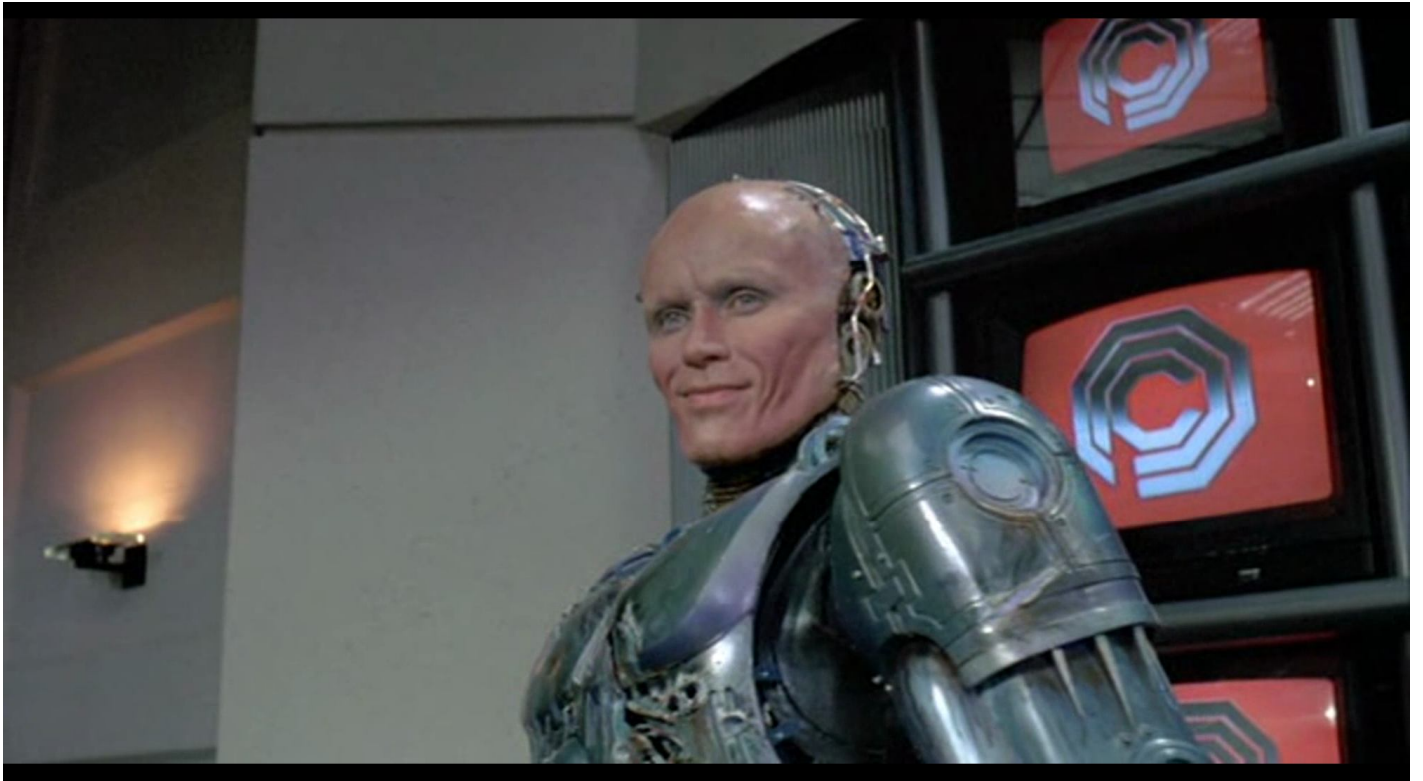
Alex Murphy tehát visszatér ebbe a testbe és a filmben hátralévő jelenetekben már újra őt láthatjuk a korábbi szenvtelen gép helyett. Ezek a jelenetek, úgy mint a kiszabaduló Clarence Boddicker-nek és bandájának a kergetése és legyőzése, továbbá az OCP székháznál az ED-209-essel történő számla kiegyenlítése és végül, de nem utolsó sorban Dick Jones lelövése a film végi, az Igazgató úr általi szóbeli felmentését követően (hogy Robotzsarut ne kösse többé béklyóba a 4-es Direktíva Jones-szal szemben) a karakter önmagához visszatálálását tekintve már kevésbé lényegesek. Ugyanakkor mindezek közben immáron egy érzelmeket is mutató személyiségként ábrázolják őt; ezt a félig ember – félig gép főhöst.

A film során végbemenő hiteles karakterfejlődés igazából elsősorban a színész Peter Weller kiváló alakításának köszönhető. A Robotzsaru filmek egyik kritikusa, David Nusair így ír erről: „Természetesen lehetetlen a Robotzsarut fejtegetni anélkül, hogy ne érintenénk Weller bámulatos alakítását. Weller lényegében két karaktert játszik itt – Alex Murphy-t és Robotzsarut – és a színész fantasztikus munkát végez a kettejük elválasztásával.”⁶ Véleményem szerint ugyanakkor ez csupán félig igaz, sőt mi több: a lényeg és Weller nagyszerűsége éppenséggel abban rejlik, hogy a film végjátékára immáron nem különíti el a két karaktert, avagy mondhatnánk, hogy a karakter két eltérő oldalát. Éppen ellenkezőleg: a főhős fejlődése és a film története is attól válik egésszé, hogy a korábbi Alex Murphy és Robotzsaru végül egy és ugyanaz a lény lesz.

Befejezésül ami a film általános megítélését és elismertségét illeti: a mérvadónak számító filmes internetes oldalak közül a RottenTomatoes.com-on mindmáig tekintélyt parancsolóan 88%-on áll, míg az

⁶ „Of course, it's impossible to talk about *Robocop* without discussing Weller's amazing performance. Weller is essentially playing two characters here - Alex Murphy and Robo himself - and the actor does a fantastic job of keeping them separate.”

IMDb.com (*Internet Movie Database*) szavazatai alapján 7.5 ponttal rendelkezik. Ezek a számok pediglen több mint 25 év távlatát figyelembe véve is azt hiszem, hogy önmagukért beszélnek.

ROBOTZSARU 2 (1990)

AZ ERŐSZAK DOMINÁNCIÁJA

A CSELEKMÉNY

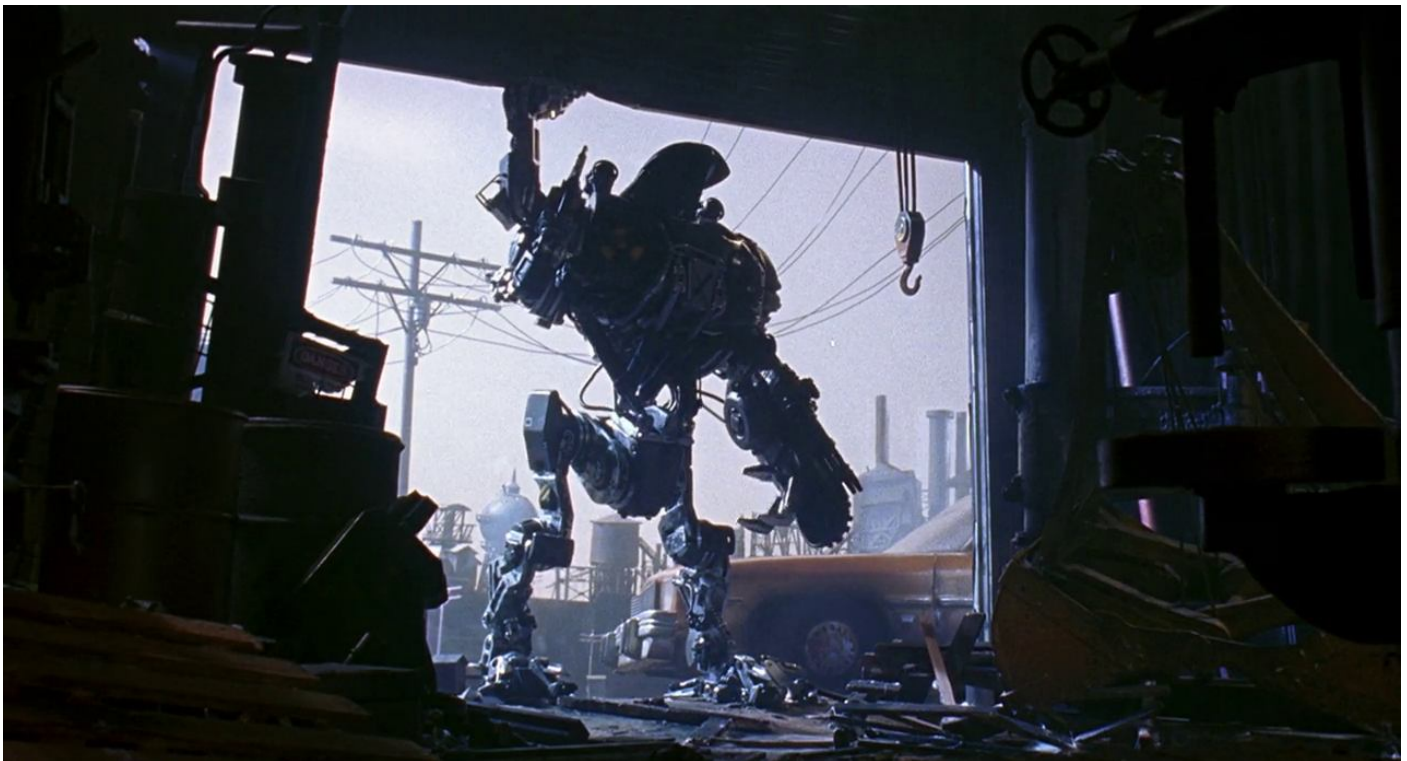
A Robotzsaru 2 alapkonceptiója szerint 1 évvel az első film után játszódik, amikor is a Detroit-i Rendőrség beváltotta fenyegetését és javában sztrájkolnak, miután az őket finanszírozó OCP megszüntette a fizetésüket. A bűnözés az utcákon tehát minden korábbinál nagyobb méreteket ölt, pláne úgy, hogy az ultramodern Nuke nevű szintetikus drog előállító és terjesztő bárója: egy bizonyos Cain (Tom Noonan) uralja a helyi alvilágot. Természetesen a zord körülmények között is akad egy rendőr, aki szüntelenül dolgozik és nem adja fel önmaga elé kitűzött küldetését: a nem mellesleg messiás-komplexussal küzdő Cain elfogását. Ez a rendőr pedig nem más, mint Robotzsaru (Peter Weller).

A rendíthetetlen kötelességtudatának hála, új létformájával megbékélt Alex Murphy tehát hűséges rendőr-társnője: Anne Lewis (Nancy Allen) segítségével igyekszik felderíteni Cain bűvőhelyét, ahová aztán

eljutván azonban belesétál a csapdába, mely során lefegyverzik és kegyetlen módszerekkel szét is szedik a szuperrendőrt. Mindeközben az OCP-nél néhányan azon mesterkednek, hogy kidolgozzák a prototípus Robotzsarunál erősebb és hatékonyabb Robotzsaru 2 koncepcióját, hogy ezzel is előmozdítsák a terveik szerint a bűnözés elharapódzása alatt összeomló Detroit újjáépítését, mely továbbra is a futurisztikus Delta City-ben elevenedne meg. A Robotzsaru 2 projekt kezdeti kudarcai miatt, a leendő kiborghoz elengedhetetlen áldozati alany kiválasztásával a csinos Dr. Juliette Faxx (Belinda Bauer) személyét bízta meg az OCP-t még mindig irányító „Öregember” (Dan O’Herlihy).

Robotzsaru a leépülését követően sokáig a létezéséért küzd, ám végül mégiscsak újraépítik az OCP emberei (bár sokáig nem akarják), de egyszersmind olyan új programot írnak neki, aminek köszönhetően teljesen kifordul önmagából és lényegében hasznavehetetlen lesz, mint rendőr. Szerencsére ez csak egy rövid ideig tart és Robotzsaru az új direktíváinak magasfeszültség általi kiégetésével visszanyeri régi énjét, ráadásul sikerül maga mellé állítania a sztrájkoló rendőröket is, hogy segítsenek neki elfogni Cain-t és annak bűnbandáját.

A nagy volumenű közös rendőrségi akció végén Robotzsaru elkapja Cain-t, aki azonban életveszélyes állapotba kerül. Ez éppen kapóra jön Dr. Faxx-nek, aki Cain-ben meglátja a tökéletes jelöltet a Robotzsaru 2 számára. Rövidesen megszületik hát az új gépszörnyeteg, amely előbb első bevetése alkalmával nem csupán volt társainak szervezetét számolja fel, de több, a velük legott a Detroit érdekében és főként a gonosz OCP ellen szövetkező városvezetési tisztviselőt is lemészárol.

Cain ekkor éppen pusztítani készül

Később Robotzsaru a helyszínre érkezvén megtudja, hogy a pusztítást kivitelező szörnyeteg Cain volt, aki aztán az Ő mint Robotzsaru 2 és a legújabb Delta City-koncepció hivatalos bemutatása alkalmával újabb őrjöngésbe kezd és bosszúra éhesen Robotzsaru és az OCP emberei, valamint az egész város ellen fordul. Cain féktelen mészárlása miatt Robotzsaru kénytelen hát szembeszállni a nála sokkalta természetesebb és erőteljesebb kiborggal, ám de epikus küzdelmük során sikerül legyőznie Cain-t. Robotzsaru tehát ismételten a nap és Detroit hőségé válik.

ROBOTZSARU-ELEMZÉS

BÁDOGEMBERBŐL RENDÍTHETETLEN ÓLOMKATONA

A Robotzsaru 2-ről sok minden elmondható, csak az nem, hogy bemutatásával hallatlan sikereket aratott volna, 3 évvel az alapfilm elkészültét követően. A végtermék igencsak megosztotta és mind a mai napig meg is osztja nem csupán a kritikusokat, de az 1987 óta kialakult Robotzsaru-rajongók köreit is. A film egyik kritikájában, bizonyos Brian Orndorf így ír a folytatásról: „A Robotzsaru 2 hallatlanul szórakoztató volt akkoriban, de az eredeti film fortélyossága látszólag hiányzott belőle, eltemette azt a forgatókönyv azon igyekezete, hogy a sadizmus rettenetes megemelésével fenntartsa a „Robotzsaru-univerzum” színességét és brutalitását, hogy ezzel esélyt adjon a folytatásnak a sikerre.”⁷ Ennek ellenére maga a film nem lett éppen sikeres, sőt... Negatív megítélése ugyanakkor elsősorban nem is a gyengébb történetnek, hanem a főhős látszólagos visszafejlődésének köszönhető, ami kissé meglepőnek hathat bárki néző számára, aki az első filmet látva egy továbbra is emberi Robotzsarura számít. Mert hát ezúttal Robotzsaru mintegy nevéhez híven visszatér az őt a megalkotását követően jellemző szenvtelenséghez és kíméletlenül csap le a bűnözőkre, miközben érzelmeket immáron kizárólag elenyésző mértékben mutat.

Azt már most fontos leszögezni, hogy bár ez a filmet nézve nem tűnhet teljesen nyilvánvalónak, mégis, az igazi ellenfél, a legyőzhetetlen gonosz ezúttal már maga az OCP, ami mindenféle akadályokat gördít mind a Rendőrség és Robotzsaru, mind a városvezetés és a Detroit-i nép elé, hogy megkeserítse ezeknek életét. Míg az első filmben csupán jobbára egy-két tagja volt nyilvánvalóan rosszindulatú a vállalatnak, addig itt már egyenesen a Harmadik Birodalomhoz hasonlatosak: felsőbbrendűség; elnyomás; haszonlesés a város kizsákmányolása felett és végül, de nem utolsósorban: az OCP vörös-alapú fekete emblémás zászlói egy az egyben azonosak a néhai náci lobogókkal. Magyarul ez a kétes tevékenységekkel bíró multi, ez a modern szuperhatalom áll ebben a filmben is az események háttérében. A Rendőrség fizetését is ők vonják meg, hogy

⁷ „RoboCop 2 was immensely amusing at the time, but it was apparent the original film’s crafty touch was missing, buried under a script trying too hard to keep the “RoboCop” universe colorful and brutal, with a tremendous acceleration in sadism to give the sequel an edge.”

ezáltal elősegítsék a város összeomlását és hogy megkezdjék végre az örökös vágyalmuk: a Delta City megépítését Detroit helyén.

A készítőik tehát a film kezdetén szembesítik a nézőt a borzasztó utcai körülményekkel Detroit-ban és egy négy tagú társaság által elkövetett, egy fegyverbolt kifosztásával alkalmat teremtenek arra, hogy bemutassák: csakis egy igazi zsarú van talpon a vidéken, aki természetesen nem más, mint a félig ember – félig gép szuperrendőr. Robotzsaru járőr kocsiját a film elején többször is a levegőbe röpítik és lángba is borítják a gazfickók, hogy aztán a kiborg egy fénymadárhoz hasonlatosan kiszálljon és kiemelkedjen az égő autóból, majd persze egymás után végezzen a rá tüzet nyitó bűnözőkkel. Mindeközben már amikor kilép a kocsijából megszólal a Robotzsaru 2 új, az első film zenéjétől sokkalta katonásabb és ha lehet még heroikusabb főtemája.

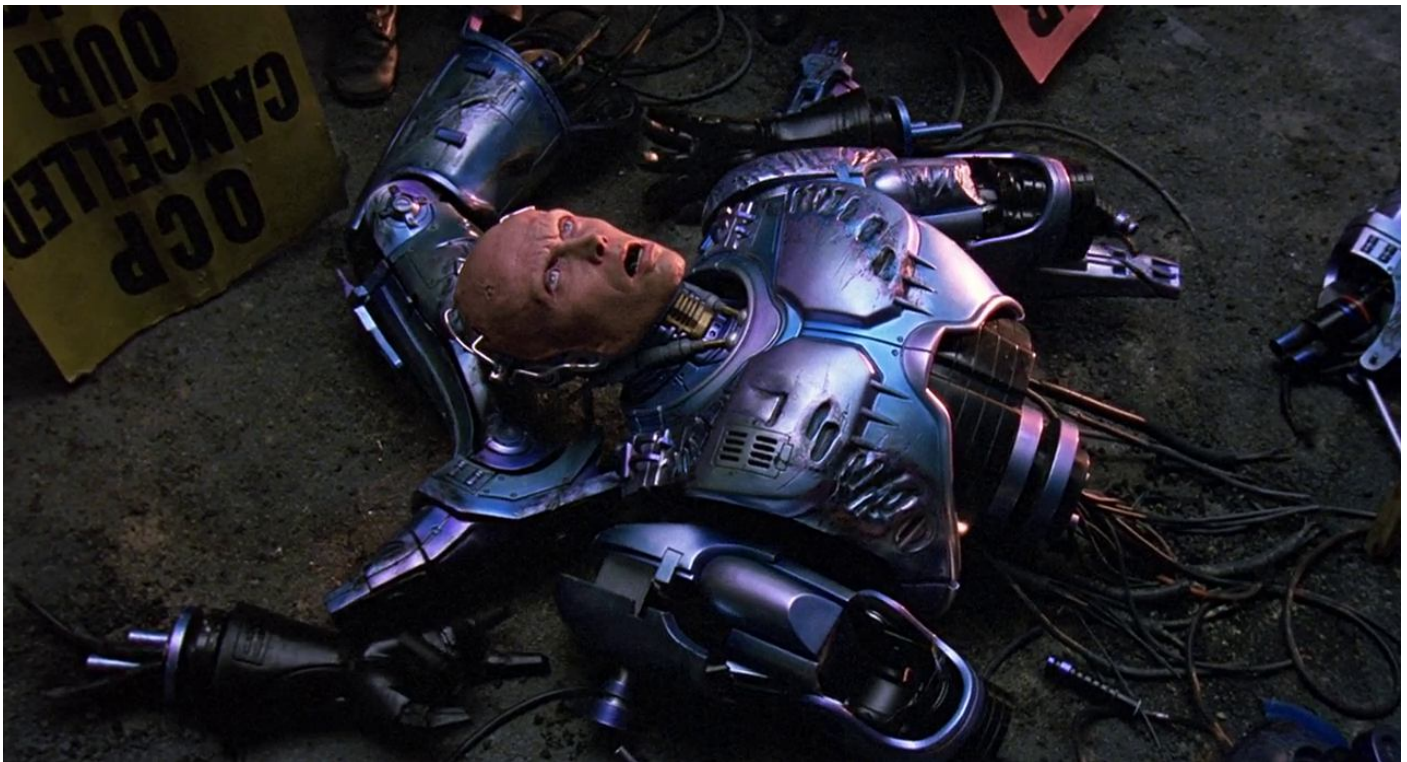
Ennek az egyébként valóban felemelő és nyilvánvalóan szimbolikus jelenetnek több jelentése is akad ekkor: egyfelől a fénymadár-hasonlat nem csak a főhős állandó legyőzhetetlenségét hívatott demonstrálni, annak ellenére, hogy többször is felrobbantják vele együtt a gépkocsiját, de értelmezhető a karakter a gyökerekhez való visszatéréseként is. Ez utóbbit ráadásul Robotzsaru további filmbeli cselekedetei is megerősítik, hiszen már-már rezzenéstelenül és halálos hatékonysággal intéz el innentől kezdve bárkit, aki támadást intéz irányába. Továbbá ez a régi-új hangvétel az ábrázolásában, a már a film elején feltűnő új mozgáskultúrájában is tetten érhető, hiszen míg az első filmben némiképp mechanikus, de mégiscsak emberi járása volt, addig itt, a Robotzsaru 2-ben immáron abszolút gépies, amolyan igazán ólomkatonás attitűd jellemzi. Mindez pedig a karakter zordabb stílusává válásához vezet.

A film nyitó akció szcénáját követően a készítők mintha megkísérelnék ellensúlyozni ezt frissen bemutatott lelketlen viselkedését a kiborgnak, valamint egyszersmind mintha le is kívánnák rendezni azt a kérdést vele kapcsolatban, hogy miért is változott vissza ilyenné. Erre az a jelenet szolgál(na) amelyben Murphy-t a rendőrségen „pihenése közben” szembesítik az OCP emberei azzal, hogy volt felesége perrel fenyegetőzik abból kifolyólag, hogy a szuperrendőr gyakorta elhajt a nő és annak fia háza előtt, hogy leselkedjen az elvesztett családja után. Robotzsarut ebben a jelenetben, akárcsak az első rész őt érintő emberibb pillanataiban, sisak nélkül prezentálják, ezzel kihangsúlyozva sebezhetőségét és a merőben más, csöndesen magába roskadó viselkedését. Itt a hangvétel olyan mintha a karakter megkeseredetté válását kívánnák jelezni a néző felé. Ekkor még maga a néhai hitves is meglátogatja az egyébként valamiféle vadhoz hasonlatosan ketrecren tartott kiborgot, aki viszont nem él a viszontlátás alkalmával és inkább lelketlenül ezt mondja a nőnek: „A férje meghalt. Nem ismerem magát.” (*Youh husband is dead. I don't know you.*)

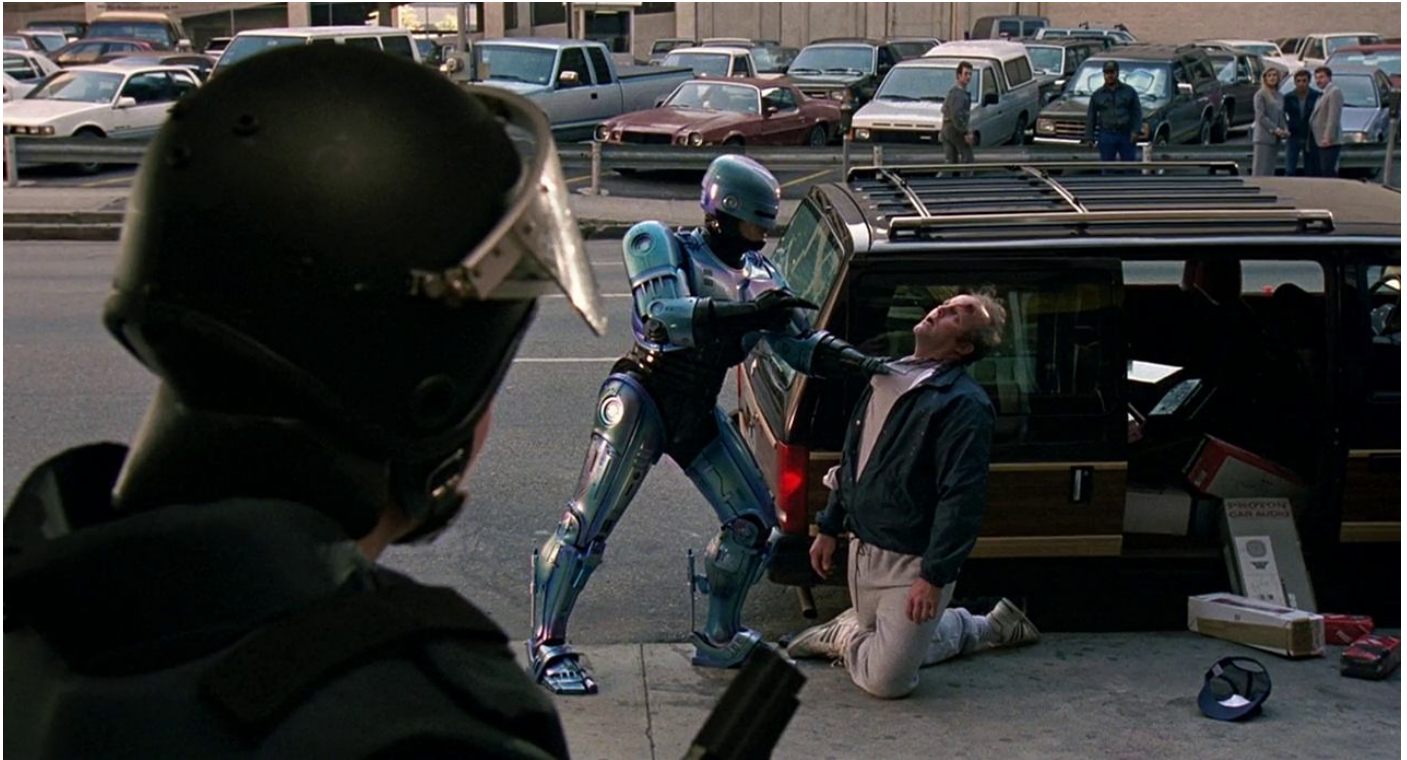
Mindez némi ellentmondást is szül a karaktert illetően, hiszen egyszerre hideg és elveszett, de ugyanakkor nyomoz is a családja után, később viszont mégis elutasítóan viselkedik volt feleségével. A néző számára úgy tűnhet, mintha érzelmi válságba jutott volna Murphy az új Robotzsarus létformájának eredményeképpen, mindazonáltal, ami még meglepőbb, hogy erre a számtalan új kérdést felvető témára a film alkotói nem szolgáltatnak semmiféle válasszal: a főhős minden keserűsége és emberi szenvedése ezzel lezárásra is kerül a filmben. Robotzsaru a továbbiakban már csak gépiesen (és kizárólag sisakban) tevékenykedik, egészen a film végéig.

A Robotzsaru 2 eztán már inkább a kiborg kihívások és változások elé állításával igyekszik újító és érdekes maradni, melyek közül az első és legjelentősebb szekvencia az, hogy a negatív főhős Cain emberei előbb lefegyverzik és mozgásképtelenné teszik, majd rendkívüli kegyetlenséggel darabjaira szedik a rendőrt, miután az megkísérli letartóztatni Cain-t annak búvóhelyén. Ezt a jelenetet részben Murphy szubjektív beállításából láthatjuk, amely a kiszolgáltatottságát és a művelet során előidézett fájdalmát teszi hatásosabbá és ezáltal nyomatékosítja. Lényegében a film legerőszakosabb és legellentmondásosabb része is ez egyben, melybe természetesen bele lehetne magyarázni azt, hogy akárcsak az alapfilmben, úgy itt is a karakter legyőzhetetlenségének megkérdőjelezése és ezáltal az Ő maga esendőbbé és eladhatóbbá tétele volt a cél, de igazából a jelenet felépítését és annak következményeit tekintve inkább mondható el az, hogy egy, a filmre magára is rossz fényt vető kegyetlenkedés történik a főhőssel. Ráadásul mind a jelenet, mind a film mélypontja, és a karakter renoméjának abszolút lerombolása is egyben az a lezárás, ahogyan az arctalan bűnözők egy autóból a sztrájkoló rendőrök lábai elé hajigálják a Robotzsaruból megmaradt darabokat. Ezzel az egészszel a film készítői pedig magát a Robotzsaru 2-őt is megpecsételik, mint öncélúan és fájóan erőszakos folytatást.

A másik érdekes és a karakter eddigi történetét, valamint a vele kapcsolatos tapasztalatokat tekintve szokatlan szekvencia a filmben az, amikor az újraépítését követően a megszokott 4 Direktíva mellett, egy kb. 100 új irányelvből összeálló, tulajdonképpeni programot kényszerítenek rá, méghozzá a cselekmény negatív hősnője: Dr. Juliette Faxx bábáskodásával. Ezeknek az új direktíváknak hála pediglen Robotzsaru kezdetben teljesen abnormálisan és nevetségesen viselkedik, egy rövidebb perióduson keresztül. Ez az egész jobbra

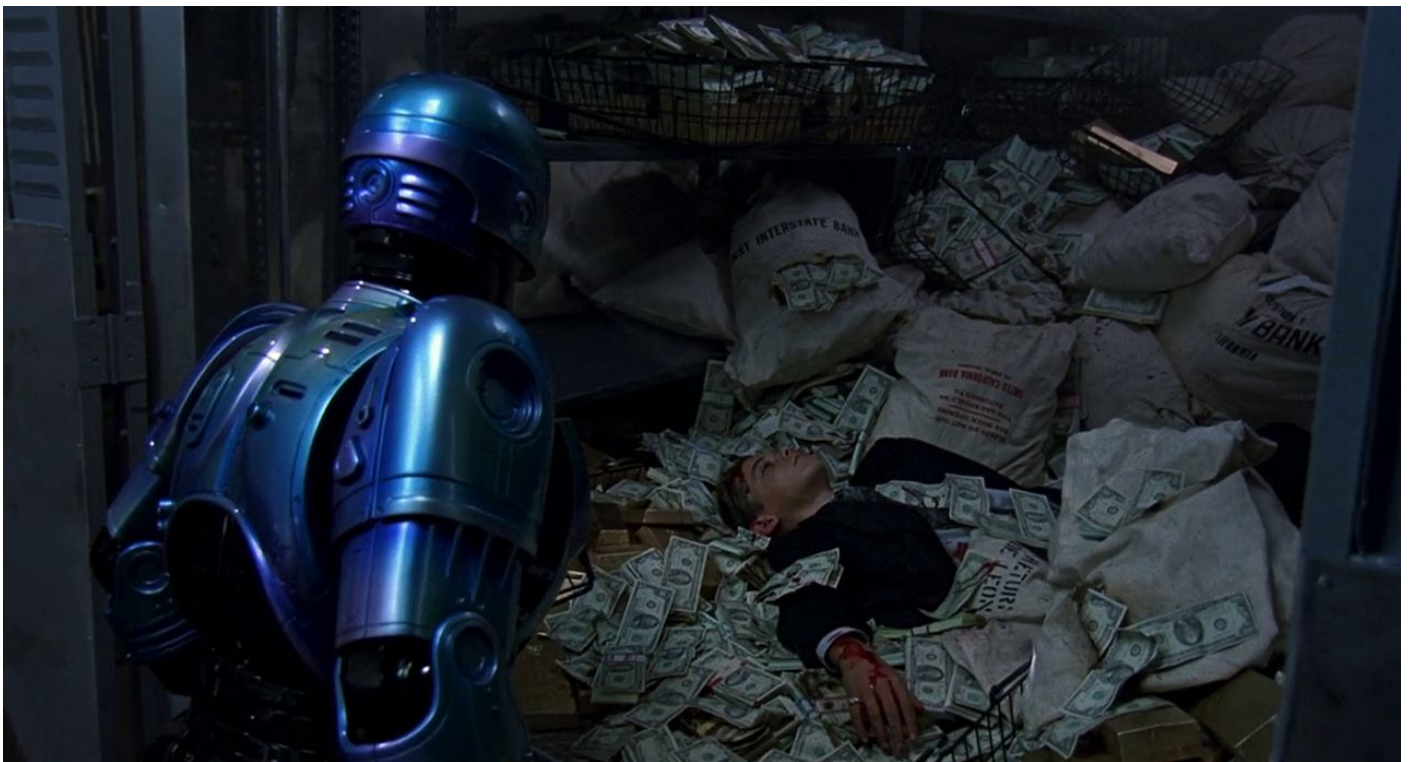
kísérlet némi humornak a filmbe történő csempészésére, mely igazából működőképesnek is bizonyul, habár magára a karakterre ez sem vet túl jó fényt. Az olyan cselekedetek a részéről, mint beszélgetés kezdeményezése a közben rá lövöldöző férfival, majd annak a holttestével történő társalgás, továbbá a rossz útra tért gyerekeknek intézett felesleges bölcsekedés és egy, az utcán dohányzó férfinak a lövöldözéssel való halálra rémisztése csakis azért, hogy eloltsa a cigarettáját, mind-mind teljesen abszurd és a filmbe nem illő fordulatok.

Természetesen Robotzsaru idővel rendbe jön, miután felismeri, hogy tennie kell valamit az Ő szabad akaratát teljesen korlátozó új programja ellen. Ennek elmélete persze némiképp paradox, hiszen egy ponton hirtelen önmaga dönti el és cselekszi azt, hogy magasfeszültséggel kiégeti magából az új direktívák állományát, még hozzá annak ellenére, hogy elméletileg maguk a direktívák meg kellene, hogy gátolják őt ebben. Sajnos a filmnek ez az ötlete sem kap igazi magyarázatot, mindazonáltal Robotzsaru újra a régi önmaga lesz és a sztrájkoló rendőrök bajtársiasságának hála, le is számol az ekkor még ember Cain-nel és annak bérenceivel.

A Robotzsaru karakterével a film során megismertetett új, de ellentmondásos és a nézőt is összezavaró események és viselkedési formák, már-már ironikus utolsó vívmánya az a jelenet, amikor a főhős megjelenik Cain, már Robotzsaru 2-ként elkövetett első mészárlásának helyszínén. Itt, ahol a Robotzsaru számára ekkor még ismeretlen gépszörnyeteg a földdel tett egyenlővé mindent és végzett néhai társainak maradékával, miközben a kamera közlel őt követi, Robotzsaru megtalálja a film karaktereinek legvitatottabbikát: a Cain korábbi afféle „kisfőnökeként” megismert tinédzser fiút: Hob-ot (Gabiél Damon). Hob a filmben korábban már Robotzsarura is rálőtt egyszer, valamint a szétbontása során is a kegyetlenkedők között volt, ráadásul később

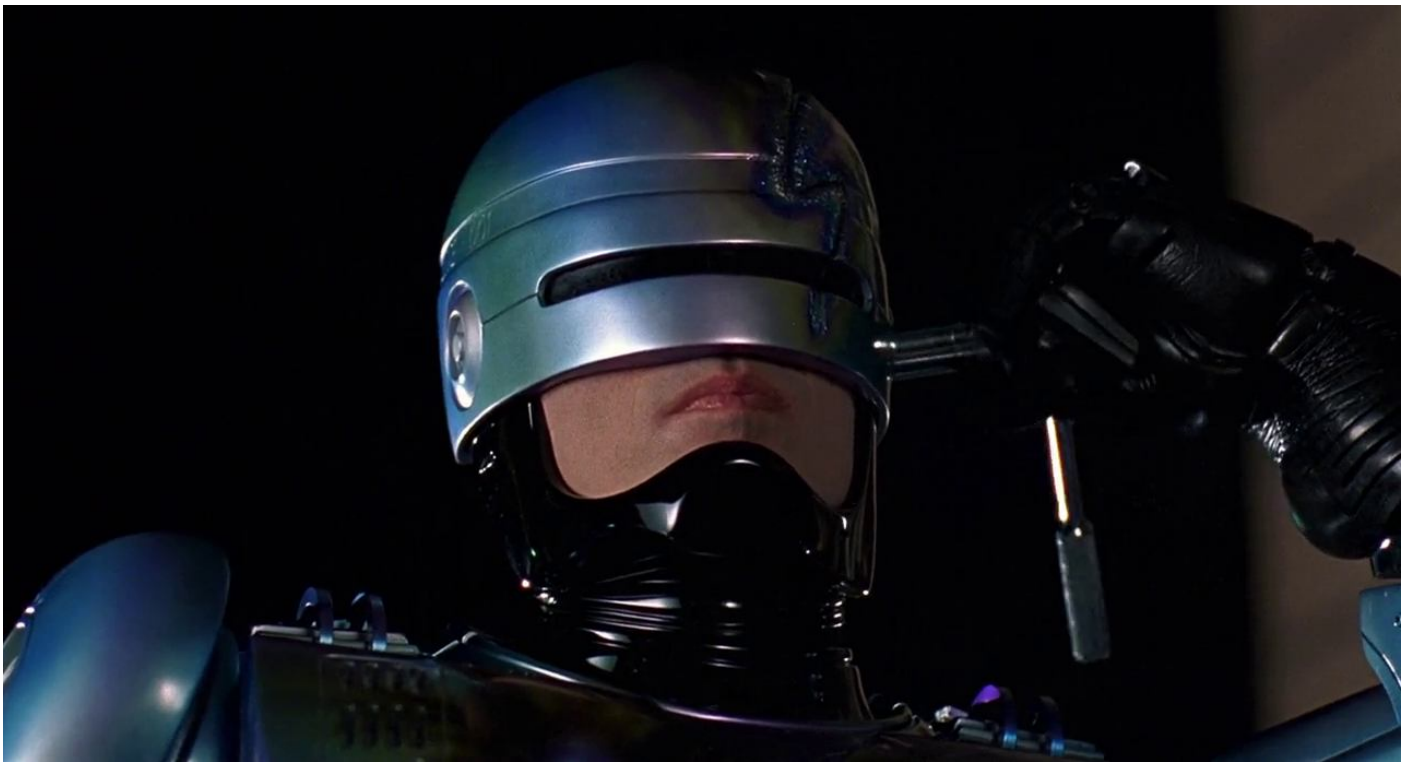
még rendőröket is gyilkolt. Ám itt, ebben a jelenetben már mint kiszolgáltatott haldoklóra talál rá a fiúra Robotzsaru, akiben természetesen nem hogy neheztelés nincsen annak irányába, de a filmben egyedülálló módon ekkor még empátiát is mutat és próbálja megnyugtatni a sokkos állapotban lévő ifjút. A rendőr viselkedése ekkor és az, hogy a fiú mellett marad annak a kezét fogva mindaddig, míg az meg nem hal, a '87-es alapfilm végkifejletét tekintve az emberibb Robotzsarutól: Murphy-től természetesen nem lenne oly furcsa és hitelességében megkérdőjelezhető. Azonban a főhős ebben a filmben ekkorra már oly sokféle volt és ezek közben általában érzéketlenül viselkedett, hogy végül is itt az egész gesztus erőltetetten hat. Olyan ez a meghatónak szánt jelenet, mintha a készítők még egyszer egy kevés érzelmet, avagy az érzelmek irányába némi készséget akartak volna csepegtetni Robotzsaruba, hogy mondván ne legyen állandóan olyan, mint egy csak a rendfenntartói kötelességét szem előtt tartó gőzgép. Ennek ellenére mégis, a film egészét tekintve ez a szcena itt és ennek néma, a zenei aláfestést nélkülöző drámaisága egyáltalán nem sikeredett éppenséggel hitelesre.

A Robotzsaru 2 hátralevő részében a két kiborg összecsap egymással és Murphy-nek kizárólag némi furfanggal sikerül végérvényesen ártalmatlanná tennie a pusztító Cain-t. A pozitív hős kötelező győzelme ellenére azonban maga a film, és abban is az Ő reprezentálása továbbra is ellenmondásokkal és kérdőjelekkel küzd, amik viszont a folytatást egy akciókban gazdag és színvonalas, de történetben és erkölcsi mondanivalóban roppantmód szegényes darabbá teszik. Nem véletlen tehát az, hogy a második rész messze nem ért el olyan sikereket 1990-ben és azóta sem, mint a 3 évvel korábbi alapfilm. Ahogyan azt az általam már idézett David Nusair is megfogalmazza az erről a részből alkotott véleményében: „Már a Robotzsaru 2 nyitó

pillanataitól fogva világos, hogy a film fájdalmasan elmarad annak briliáns elődjétől.”⁸ Véleményem szerint még ha ez ilyenyre nem is nyilvánvaló, hiszen vannak értékei a filmnek: ezek pedig az alapfilmet jellemzőkhöz hasonlóan színvonalas akciók, mégis, maga a Robotzsaru 2 mint film valóban gyengébb végeredmény lett a nagy elődnél.

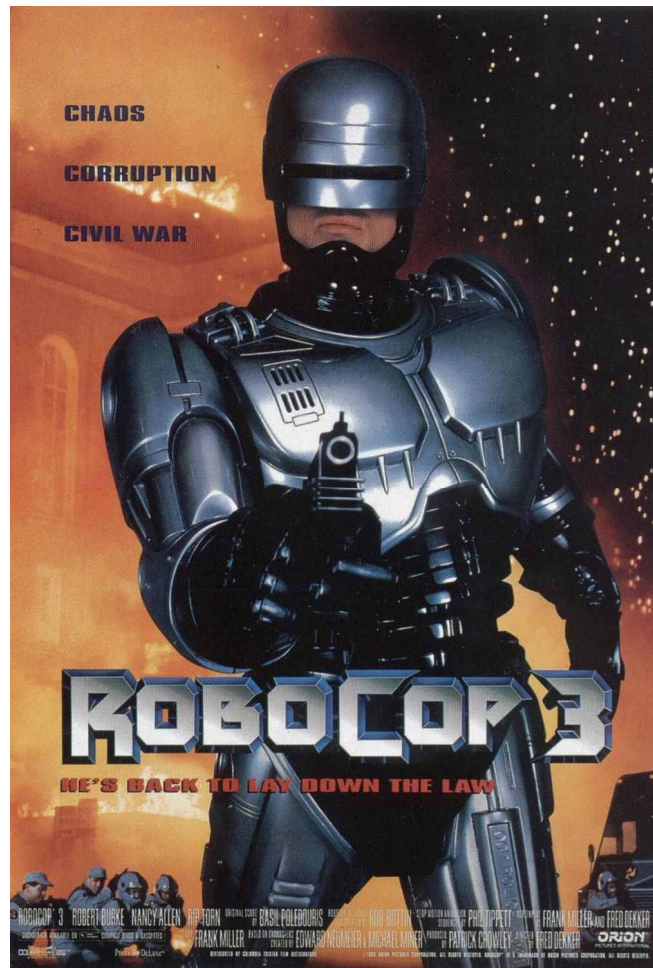
Megítéléséről és értékeléséről befejezésül csak annyit, hogy a mérvadónak számító filmes internetes oldalak közül a RottenTomatoes.com-on az első részhez képest sokkalta szerényebb 34%-on áll, míg az IMDb.com látogatói szavazatai alapján csupán 5.5 ponttal rendelkezik. Ezek a számok a folytatásnak az esetében pedig pontosan arról árulkodnak, ami 1990-ben a film hatására elkezdődött: a főhős hanyatlásáról.

⁸ "Right from the opening minutes of *Robocop 2*, it's painfully obvious the film is going to fall short of its brilliant predecessor."

ROBOTZSARU 3 (1993)

A HANGNEM MEGVÁLTOZIK

A CSELEKMÉNY

A Robotzsaru 3 időben nem tudni mennyivel, de a Robotzsaru 2 után játszódik, természetesen. Valószínűsíthető, hogy nem sokkal később, hiszen mind az náci Németországra hajazó OCP, mind az a tervük, hogy a hanyatló város helyén felépítsék az álomszerű Delta City-jüket, még megvan. Ennek érdekében ebben a részben megkezdődnek a pornépet sújtó erőszakos kitelepítések, melyek során a vállalat Rehabilitációs Egységei, a kommandós-szerű „Rehabosok” mintegy vadásszák a hétköznapi embereket, és akárcsak a zsidók az SS-erők általi elhurcolásakor, úgy itt ezek is kegyetlenkedve buszokra teszik és eltűntetik őket. Mindeközben azért az OCP háza táján sincs ám minden rendben: a mindig névtelen „Öregember” eltűnésével (akiről valószínűsíthető, hogy azóta már meghalt), egy erélytelen, afféle báb-elnök (Elmore „Rip” Tom) vette át az irányítást. Ő pedig azért is inkább csupán báb, merthogy időközben az OCP felett többségi tulajdont szerzett a

japán konglomerátum: a Kanemitsu Corporation, melynek vezetője és ezáltal az OCP Elnökének is parancsolója a zsarnokoskodó Mr. Kanemitsu (Mako Iwamatsu).

Az OCP alakulatainak tevékenységét a rendőrök és köztük is elsősorban a Robotzsaru (immáron Robert John Burke) és Anne Lewis (Nancy Allen) páros nem nézik jó szemmel, ezért miután egy este egy templomban több menekült emberre lelnek, a helyszínre érkező, a történet elsőszámú negatív karakterét megtestesítő Paul McDaggett Parancsnok (John Castle) vezette Rehabosok fenyegetése ellenére is a nép oldalára állnak. Ennek eredményeképpen Robotzsaru súlyos sérüléseket szenved, míg társnője pedig egyenesen halálos sebeket kap az összecsapásban és rövidesen életét is veszti. Robotzsaru eztán átáll a lassacskán felkelő szervezetbe tömörülő ellenálló emberek közé, akik később aztán segítenek is rendbe hozni őt.

Ezalatt a Kanemitsu tulajdonosa megelégedi az OCP embereinek a tehetetlenségét a lázadó utca népével szemben, ezért Detroit-ba küldi egyik rendkívül hatékony Otomo-nevű nindzsa robotját (ami tulajdonképpen egy kiborg, csak emberi alapanyag nélkül). Otomo (Bruce Locke) lépésenként felderíti az ellenállók rejtékhelyét és hála neki, idővel meg is jelennek ott a Rehabilitációs Erők, hogy jól összefogdossanak mindenkit. Sajnos ekkorra Robotzsaru már nincs a helyszínen, hogy segítsen új barátain, mert elmegy bosszút állni Lewis halálért az OCP katonáinak központjába. Mire visszatér, már senkit sem talál a bűvőhelyen, leszámítva a lesben álló Otomo-t, aki ekkor megkísérli elintézni a kiborg hőst, de utóbbi legyőzi a kizárólag külsőségeiben emberi nindzsát.

Otomo ekkor még éppen egy darabban van

A történet végére a Rendőrség emberei is mind-mind kilépnek és csatlakoznak az utcákon az ellenállók maradékához, hogy közösen szálljanak szembe az OCP csapataival. Utóbbi katonáknak a vezetője, McDaggett olyannyira elvetemült, hogy még a városi börtönben tartott gyilkosokat, elmebetegeket és egyéb utcai bandák tagjait is besorozza és csatasorba állítatja az egyszerű emberek ellen. Mikor megkezdődik a csata, sokáig olybá tűnik, hogy a lázadók és rendőrök egyesülete veszíteni fog, azonban hirtelen feltűnik az ekkor már repülni is tudó Robotzsaru, hogy se perc alatt lerendezze a jól felszerelt elnyomó erőket. A csata a szabadságukért küzdők győzelmével ér véget.

A végjátékban Robotzsaru berepül az OCP toronyházába, hogy leszámoljon McDaggett-tel, de az ráuszít két újabb Otomo nindzsát (melyek közül az egyik meglepő módon azonos azzal, melyet korábban már legyőzött a főhős), de végül is a Murphy-nek jelenlévő új barátai közbenjárásával sikerül a robotokat egymás ellen fordítani és ezáltal egymást lekaszaboltatni. Befejezésül Robotzsaru még épp idejében kimenti az épületből a társait és önmagát, még mielőtt az egyébként a történetbe belekeveredő bomba felrobbanna. A detonáció végül bekövetkezik, elpusztítva mind az OCP épületét – mind a megátalkodott McDaggett-et. Robotzsaru tehát mozifilmen még egyszer utoljára a nap hőségé válik, miközben több új barátot is beszerez magának.

ROBOTZSARU-ELEMZÉS

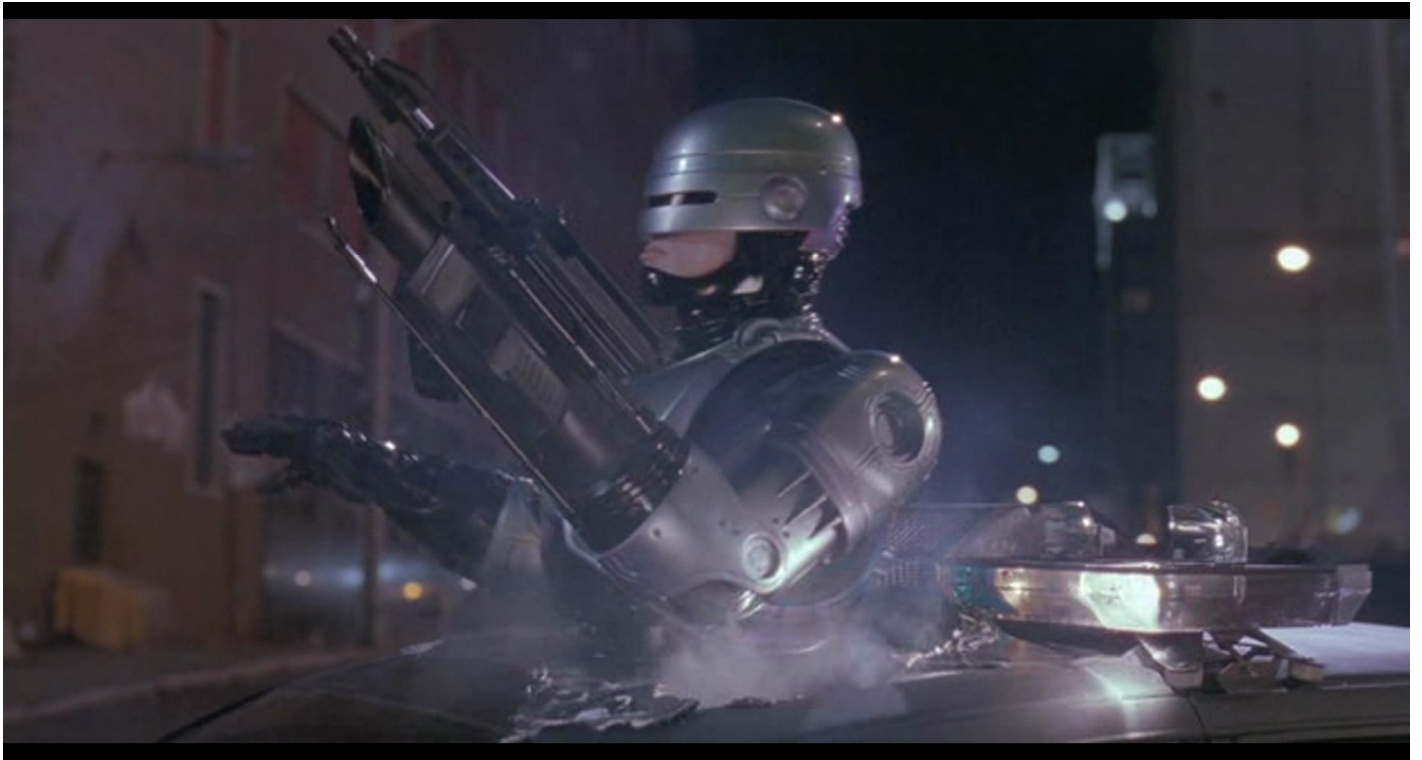
A BÁDOGEMBER SZUPERHŐSÉ LÉSZEN

A Robotzsaru 3 esetében a trilógiává bővülő franchise szégyenfoltjával állunk szemben. A film maga 1993-ban egy enervált kísérlet volt arra nézve, hogy lehúzzanak még egy bőrt a már az előző folytatással is lerombolt ikonikus kiborgról. Ennek a résznek a készítői mondhatni valamelyest tanultak a Robotzsaru 2 hibáiból, ezért igyekeztek hát egy afféle családiasabb hangnemet megütni, hogy a karakter újra és szélesebb nézői körökben is eladható legyen. Ennek eszközeiről és megvalósulásairól a filmben például Brian Lowry imígyen ír a maga kritikájában: „Csökkentve a vért, de nem a vérontást, az alacsony korhatár-besorolás és a fiatalabb nézők elérésének érdekében a film megmarad egy telezsúfolt, csúfos rutinmunkának, amelynek látszólag elsősorban az a célkitűzése, hogy minél több akciófigurát adjon el.”⁹ A Robotzsaru 3 tehát nem csupán vértelenebb, de erőszak-mentesebb is lett elődeinél, amely, ha azt vesszük, hogy maga a főhős mindenkori egy erőszakos környezet ellensúlyozására, mintegy megoldására készült és létezik, akkor enyhén szólva is egy enyhe ellentmondással kerülünk szembe.

A történetben már eleve jó sokáig (több mint 20 percet) kell várni magának Robotzsarunak az első feltűnésére: addig az OCP erőinek kegyetlenkedéseivel és az új karakterek bemutatásával ütik el a filmesek a nézők idejét. Míg nem aztán elérkezik a várva várt jelenet, amikor is a szuperrendőr társának, Lewis-nak és még egy pár rendőrnak a megsegítésére alászáll az égből (hogy ezúttal minden korábbinál hangsúlyosabban

⁹ "Limiting the gore, but not the carnage, in pursuit of a PG-13 rating and more youngsters, pic remains a cluttered, nasty exercise that seems principally intent on selling action figures."

nagyszerűnek hasson). Ez úgy történik, hogy rendőrautójával egy emeletes parkoló tetejéről leugratva érkezik meg a probléma helyszínére. Már maga a koncepció is elég nevetséges, hát még az, hogy az egyébként a jól láthatóan az orrával az úttest felé zuhanó járőr kocsí végül a kerekein landol; kissé mintha ellentmondana a fizika törvényeinek. A komolyabb sokk viszont csak eztán következik: a kiborg vadonatúj, a bal alkarjára lecserélhető fegyverarzenáljával belülről szétlövi saját autójának tetejét, hogy aztán onnan emelkedjen ki, de ezúttal már mindez kevésbé hat nemesen és főnixmadárosan, semmint teljességgel nevetségesen.

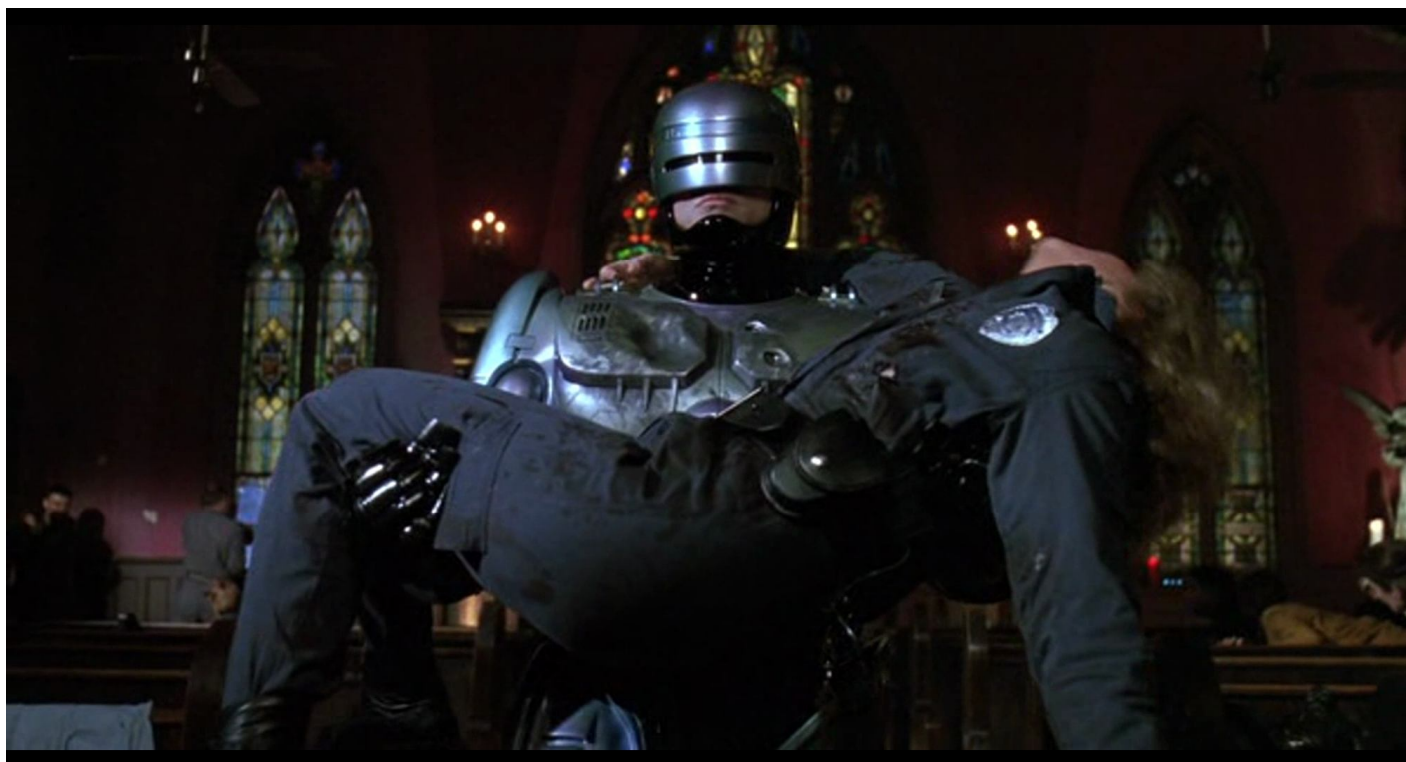

Ezen nonszensz eseményeknek jelentősége persze abban rejlik, hogy az aktuális film készítői megpróbálták kompenzálni az erőszak és a durvaság limitálását a szuperrendőrből és környezetéből, ezért aztán különböző újfajta vívmányokat vetettek be, hogy továbbra is izgalmasnak tűntessék fel Robotzsarut. A jelenet folytatásában például a kiborg a zenei főtéma heroikusnak szánt kísérete mellett ugyan tüzet nyit az éppen aktuális rosszfiúkra (ezek egy punk utcai banda tagjai), de a gyors vágások közepette látszólag nem talál el senkit sem, hanem csak elkergeti őket. Ez itt aztán máris előrevetíti az film brutalitásának későbbi „intenzív” szintjét is. Magával a váltással tulajdonképpen nem is lenne semmi baj, ha ettől függetlenül hitelesen kerülne az egész bemutatásra. Viszont sajnos mindez nem így történik. Még mindig ennél a késői „nyitó akciószcénánál” maradva: Robotzsaru kiszáll a kocsijából, odasétál örök barátnőjéhez és hirtelen egy, a távolból leadott lövést követően egy közeli beállításból fényképezve röptében elkapja a Lewis felé tartó golyót.

Az abszurditásnak ekkor már tudjuk, hogy ebben a filmben nincsenek határai. Robotzsaru képességei tehát fokozódtak, ezúttal már minden eddiginél kunsztnál többre képes és emellett még az is elmondható, hogy immáron megbocsátó és elnézővé is lett a bűnözőkel szemben. Utóbbi a kérdéses szekvencia legvégén nyer első ízben bizonyítást, mikor is miután két hátramaradt punk bandatag némi alkohol segítségével felgyújtják a kiborgot, az nemhogy nem lövi le őket, de jószerivel nem is csinál velük semmit sem, csak szép nyugodtan bemegy utánuk egy elhagyatott üzletbe, és annak tűzoltórendszerével eloltja magáról a lángokat. A két ütődött letartóztatását pedig már inkább a többiekre bízta.

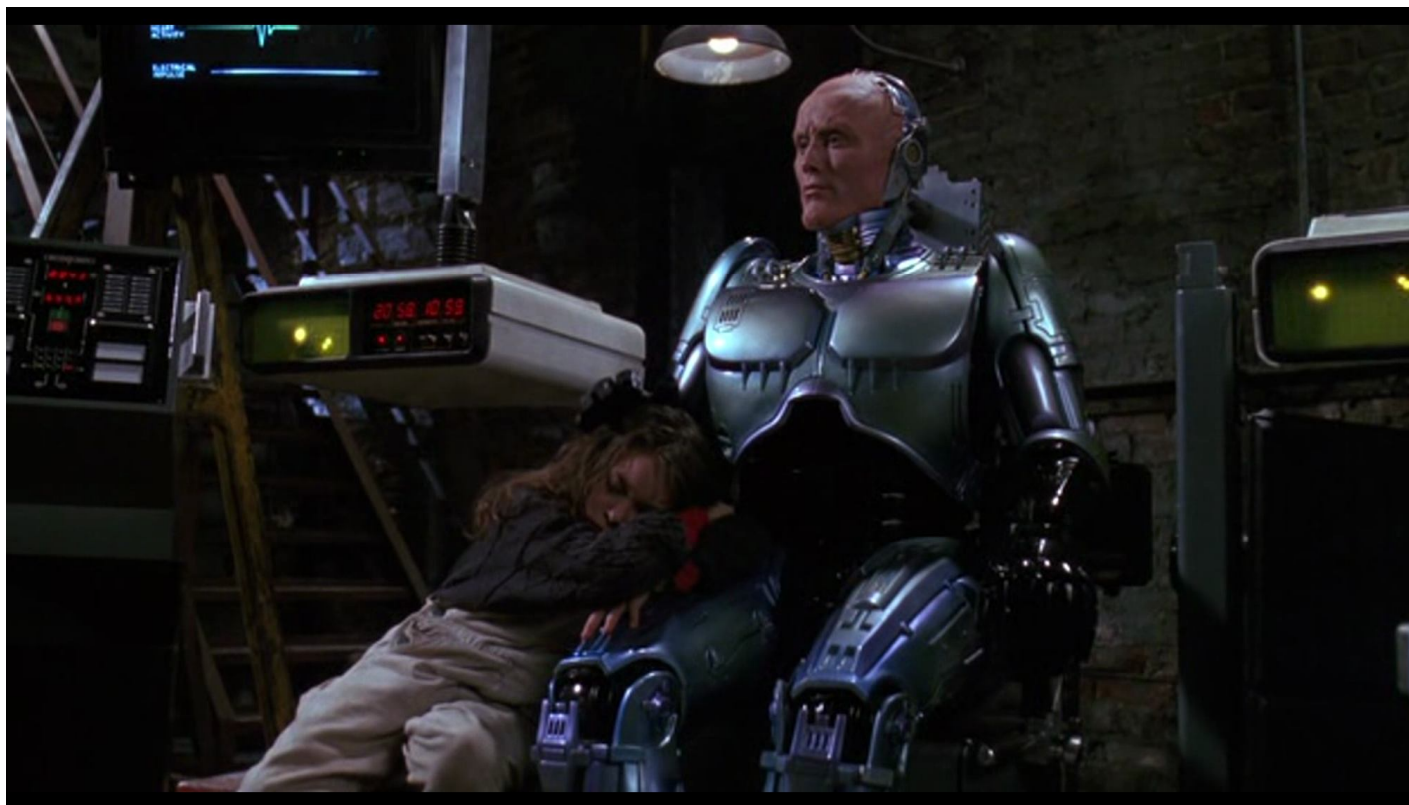
Később aztán a film egyik fordulópontja érkezik el, amikor Robotzsaru és társnője Lewis szembe kerülnek az OCP Rehabosaival és vezérükkel: McDaggett Parancsnokkal. A jelenet este játszódik és a helyszíne egy templom környezete, melyen belül is a két rendőr a kitelepítések elől menekülő embereket talál. Itt aztán erős demagógiával tálalva az „igazság pillanata” jön el, hiszen Robotzsarunak döntenie kell, hogy szót fogad-e az öt menedzselő OCP aljas embereinek, avagy a szerencsétlenek védelmére kél. Itt a vívódását reprezentálандó félig szubjektív, társított beállítás végén, természetesen az utóbbit választja, melynek eredménye az lesz, hogy Ő maga súlyosan megsérül, míg Lewis halálos sebeket kap. A rendőrnő hamarosan bekövetkező halála előtt még elbúcsúznak egymástól, de mindez már a templomon belül történik, ahová a kiborg a karjaiban viszi be barátnőjét, melynek a lineáris kameramozgással történő lekövetése közben a menekült emberek közül néhányan varázslatos módon fegyveres felkelőkké avanszálnak és lövöldözésbe bocsátkoznak az egyenruhás kommandósokkal.

Maga a búcsú jelenete még a hitelességen javító drámai zenei téma ellenére is erőltetetten csöpögőssre sikeredik, de ha már egyszer megszűnik ez a trilógián átívelő kollegiális és baráti kapcsolat, akkor az egésznek a kivizsgálása megér egy misét. Ugyanis ha belegondolunk, ez bármennyire is egy aszexuális atmoszférájú együttműködés (hiszen Robotzsaru már rég nem férfi többé), mégis, a filmekben látható közös pillanataikat elnézve azt lehet mondani, hogy ez alapvetően egy igazi férfi-nő barátság.. Természetesen ellentmondást szül továbbra is az a tény, hogy Robotzsaru az egykori Alex Murphy rendőrtisztből született, de a visszanyert öntudatával még ebben a géptestben is Alex Murphy-vel azonosítják őt mind a szereplők, mind a nézők. Arról nem is beszélve, hogy fémes külsejének ellenére férfias attitűddel és jellemzőkkel bír, tehát tudat alatt mégiscsak mindenki hímneműként gondol rá. Ennek ellenére közte és Lewis között soha nem is volt és nem is lehetett semminemű szexuális vibráció, ennél fogva megállapítható, hogy ez egy tökéletes abszolút kollegiális és baráti kapcsolat volt.

A filmben eztán az a fordulat áll be, hogy Robotzsaru kénytelen rábízni magát arra az új lázadók szövetségére, akikkel a templomban találkozik, hiszen egyre kevésbé áll meg a lábán. Ez később annak a folyamatnak válik a kiindulási pontjává, mely során megismerhetjük az emblemikus kiborg új, empatikus és barátkozó oldalát. Az alkotók ráadásul ezt nagyon furmányosan csempészik bele a Robotzsaru 3-ba, hiszen minekután a főhős sérülésének hála kiszolgáltatottá válik, kénytelen rábízni magát ezekre az idegenekre, akik azonban jótét lelkeként megszervezik a megjavítását, még némi kezdeti civakodás ellenére is. Továbbá a film ezen periódusában a készítők visszanyúlnak a Robotzsaru franchise egyik legkedveltebb hagyományához: ahhoz, hogy a karakter szenvedésével annak legyőzhetetlenségét kérdőjelezzik meg és a túlnyomó részt az Ő

szubjektív beállításból előadva bemutatják, hogy ez a félig gép Alex Murphy, igenis még mindig gyakorta kényszerül a létezéséért küzdeni. Az pedig, hogy eközben Anne Lewis elvesztése nyomán ezúttal még új barátokat is szerez magának, immáron különböző nemű és korú szereplők személyében, már csak hab a tortán.

Az egyik ilyen új baráttá éppenséggel a Robotzsaru közvetlen környezetében mindezidáig elképzelhetetlennek tűnő, de az ebben a részben már minden lehetséges alapon megvalósuló, aranyos és ügyes kislány-karakter válik: Nikko Halloran (Remy Ryan). A kis Nikko (ha még eddig nem mondtam volna) vitathatatlanul a film egyik kulcsszereplője: például az Ő fókuszba állításával élhetjük át a cselekmény-eleji kitelepítések szörnyűségeit is. A funkciója tehát nem kérdéses és a Murphy-vel történő baráti összeboronálása is önmagáért beszél: Ő a Robotzsaru 3 családi filmmé konvertálásának esszenciális eleme. Sőt mi több: ha szigorúak akarunk lenni, akkor egyszersmind Ő a film valódi főszereplője is, hiszen mindenki másnál (még a címszereplő kiborgnál is) több játékidővel rendelkezik.

Nos, a fentiek fényében az önmaga mellékszereplőjévé butított szuperrendőr a felépülését követően elindul rendet tenni az OCP háza táján, hiszen az új segítői jótékonyan kiiktatják a 4-es Direktíváját, ami a templom körüli összetűzéskor is hátráltatta őt. A nevetséges és vérengzés-mentes akciók sora következik ekkor és tart is ki egészen a film végjátékáig. Az utcai nagy csatánál viszont eljön az a pillanat amire nehéz bármi építőjellegűt is mondani: a készítők előhúzzák a zsebükből a film végső ütőkártyáját, a repülős szuperhős-faktort. A mindaddig csupán mutatóba-félbe fel-feltűnő és a Robotzsarunak a hátára szerelhető futurisztikus

szerkezet révén ugyanis, Murphy végre valahára a levegő urává is előlép és a heroikus zenei főtéma, valamint az 1993-as filmes technikához képest roppant gyenge vizuális effektusok kíséretében, ezzel immáron végképp teljessé válik a mindenre kiterjedő felsőbbrendűségének kérdése.

Ez a szuperhősi magasságok elérésének lépése a filmben nem kizárólag furcsa, szürreális és inkább negatív értelemben véve mehökkentő, mintsem megsüvegelendő, de csupa-csupa kérdéseket vet is fel. Az egyik ilyen természetesen az, hogy miért? Kétségtelenül azért, hogy a készítők által kötelezőnek elkönyvelt látványosság-fokozás elvét fenntartsák. Hiszen mindig kell valami a korábbiaknál még látványosabb elem, ugyebár. Továbbá nyilvánvalóan azért is vetik be ezt, mert ha már egyszer családias a film, akkor az erőszak helyett kell még bele valami újdonság is, ami kitölti az űrt. Ily módon áll össze a titkos filmes recept. De ugyanakkor hiába is lennének ezek a válaszok a kérdésre és a megannyi kérdőjelekre, hiszen a negatív hatáson nem változtatnak: azon, hogy a régi Robotzsaruval kapcsolatban ilyen koncepció, azaz a repülése soha az életben nem valósulhatott volna meg. De mint már jól tudjuk: ebben a részben bármi lehetséges. Sajnos.

Az új vívmányról tehát elmondható, hogy végképp megöli a filmet és magára a kiborgra is súlyos csapást mér, legalábbis a renoméjára mindenképpen. Ez az eset a legjobban talán a Robotzsaru 2 szintén megalázó szétszedéses jelenetéhez hasonlítható, ám míg annak az esetében legalább az megállapítható volt, hogy maga a főszereplő nem vált nevetségessé, hanem inkább csak szánni valóvá. Az utóbbi Robotzsaru-összkép rombolásról viszont és a film egészének összhatásáról az általam már korábban is idézett David Nusair például ezt fogalmazta meg a maga kritikájában: „A harmadik film ostobasága – Robotzsaru elrepül a város

felett és úgy menti meg a sanyargatott civileket – végtelenül fájó, pláne elegyítve a forgatókönyv egyéb nem éppen kifinomult aspektusaival (mint a Rehabosok elképesztően sűrű náci ábrázolása).”¹⁰ Sajnos ez így igaz: a Robotzsaru 3 végtelen együgyűségével pedighen nemhogy javított volna a karakternek az előző rész által már félig leamortizált szimbólemi státuszán, de ha már egyszer felmerült a repülés kérdése, akkor egy ehhez illő hasonlattal élve: zuhanásával abszolúte a mélybe is taszította azt. Befejezésül csak hogy némi számokkal is érzékeltessem a trológia záró darabjának általános „elismertségét”: az IMDb.com látogatóinak szavazatai alapján a film erőteljes 3.7 ponton, míg a RottenTomatoes.com-on a még annál is tekintélyesebb 4%-on áll.

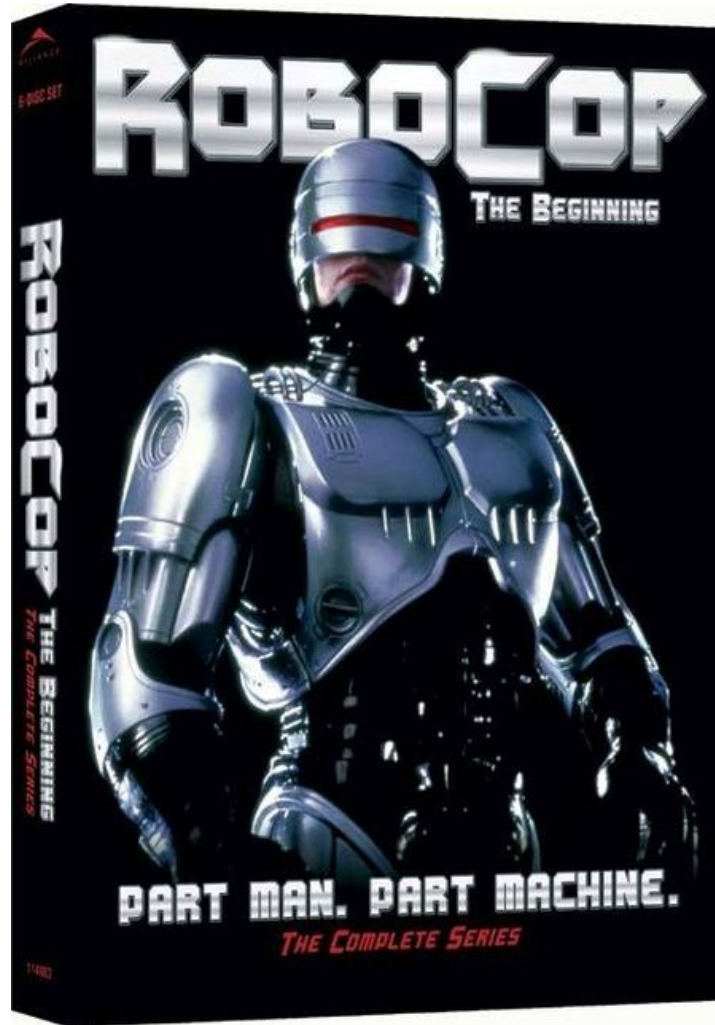

¹⁰ ”The silliness of the film's third act - Robo flies around the city, saving the oppressed citizens - ultimately hurts it, compounded by the less-than-subtle aspects of the script (the Nazi imagery, in regards to the Rehabs, is laid on incredibly thick).”

III. FEJEZET

ROBOTZSARU: A SOROZAT (1994-95)

A BÁDOGEMBER ÚJRA SZÁGULD

TOVÁBB TOVÁBB A SÁRGAKÖVES ÚTON

Nem mindennapi egy állatfajtának bizonyult ám ez a Robotzsaru tévésorozat abban a vészterhes egyetlen egy évben, amíg eredetileg futott. Azóta már persze bejárta a világot és hódító körútja során ha megannyi rajongót nem is, de temérdek kétkedőt szerzett magának. Miért is? Mert a sorozat stílusát tekintve, 1994-ben az egy évvel korábban már kapásból csúfondárosan megbukott Robotzsaru 3 elképzeléseire épült. Magyarul igyekezett intenzíven családbarátnak megmaradni, noha a szuperhősös virtust egy huszárvágással azért bölcsen eltávolították, a trilógia záróakkordjától örökített egyenletből. Mindazonáltal több mint érdekes kérdéseket vet fel már önmagában az, hogy egy nyilvánvalóan élet- és piacképtelen zsánert; egy afféle halott

konceptiót miért is kíséreltek meg újra eladni, még ha tették is ezt immáron inkább egy televíziós sorozat formájába öntve.

Amit már a sorozat körüli kérdések kivesézésének legelején tisztázni kell az az, hogy magát a produktumot immáron nem az amerikai Orion Pictures finanszírozta többé, hanem egy bizonyos kanadai cég, a Skyvision Entertainment. Az amerikai filmgyár ugyanis eladta a Robotzsaru televíziós licenc jogait a Skyvision-nek, hogy némi pénzt lássanak a romokba döntött Robotzsaru márkanévből. Tehát a sorozat maga kanadai gyártmány lett és teljes egészében is Kanadában, egészen pontosan Toronto-ban és Mississauga-ban készült. Valamilyen furcsa és érthetetlen oknál fogva a kanadaiak láttak ekkortájt fantáziát a Robotzsaru franchise legutóbbi darabjában: azaz, az alacsony korhatár-besorolást megcélzó családias produkció látomásában. Maga a Skyvision egyes információk szerint sokáig még ez ekkorra legendássá vált Peter Weller-rel is tárgyalásban állt, hogy a színész visszatérjen Robotzsaru szerepéhez, ám ez nyilvánvalóan meghiúsult. A szuperrendőr megformálását ennek eredményeképpen végül a kanadai Richard Eden kapta meg.

Maga a széria végül 23 epizódot ért meg és az első két részt leszámítva nem rendelkezett összefüggő történettel. Jellegzetességei közé tartozik, hogy a főhős kiborg majdnem minden egyes részben valamilyen végzetesnek tűnő kihívással avagy sérüléssel kellett, hogy szembe nézzen, ám de ezeket persze rendre legyűrte, túlélte. Közben új, a családiasságot és a Robotzsarut övező dominánssá elemmé előléptetett barátság-témát támogató karakterek kerültek bemutatásra, úgy mint a néhai Anne Lewis rendőrnő reinkarnációját megtestesítő detektív, Lisa Madigan (Yvette Nipar), a Robotzsaru 3 ötlete alapján a kötelező kislány-karakter: Gadget (Sarah Campbell) és az újhullámos virtuális barátnő (aki valamiféle érthetetlen oknál fogva, igazi, hús-vér nőből egyszerűen egy computer-programmá változott): Ő volt Diana Powers (Andrea Roth).¹¹

Ugyanakkor a sorozat részei általában igyekeztek különböző újsütetű negatív karakterekkel is operálni, de ezek viselkedésükben sajnos mind-mind túlon túl gépregényszerűek voltak és nem bizonyultak igazán komoly ellenfeleknek. Ahogyan azt kritikájában Dominic Messier is írja a szériáról és annak gonoszairól: „Még a futurisztikus karakter legelvetemültebb rajongóinak a számára is gondot okozhat véglegesen állást foglalni, látva hetente a gonosztevőket, akik nem mutatnak több színészi kvalitást mind egy átlagos, hamis pankrátor szupersztár.”¹²

Végezetül ami a produkció eredményeit illeti: az IMDb.com-on erőteljesen 5.3 ponton áll, míg a RottenTomatoes.com pedig természetesen nem is jegyzi, hiszen nem nagyjátékfilm. Összességében tehát elmondható, hogy a Robotzsaru TV-sorozat nem dobbantott túl nagyot és követve az utolsó mozifilm által kitaposott utat, nem véletlen, hogy a relatíve magas költségvetés (átlag 1.5 millió kanadai dollár részenként) és az ennek ellenére elért alacsony nézőszám eredményeképpen, még az első és mint utóbb kiderült: egyetlen évad vége előtt törölték is az egészet. Természetesen a leforgatott részeket ettől függetlenül végül műsorra tűzték.

¹¹ Cook, Flynn. „A look back - RoboCop: The Series” (RoboCopArchive.com)

¹² „Even the most hardcore fans of the futuristic character will have trouble keeping an open mind, when watching each weekly villain show no more acting ability than your average fake wrestling superstar.”

ROBOTZSARU: ELSŐDLEGES DIREKTÍVÁK (2001)
AZ ÓLOMKATONA VÉGRE VISSZATÉR

A MÉLY DEPRESSZIÓBÓL A CSATATÉRRE

Amennyire a Robotzsaru tévésorozat ritka állatfajta volt, olyannyira valószínűleg egy produkció született meg újfent a kanadai filmes berkekben, a Robotzsaru: Elsődleges Direktívák elkészültével. Ez, a legutolsó az ikonikus kiborgot foglalkoztató projekt után mintegy 6 hosszú évvel előállított, 4 tévéfilm-hosszúságú részből álló minisorozat, komoly fejtörés elé állítja még a főhős leghűségesebb és legelvetemültebb rajongóit is. Hogy miért? Nos azért, mert miközben dicséretes módon a széria hangneme vissza-visszatér az igazi, eredeti Robotzsarushoz és egy sötét, erőszakos, de ugyanakkor fekete humorral megtámogatott történetet kínál a nézőnek, addig ezzel szemben sajnos az alacsony költségvetést példázó silány effektusok, nem éppen minőségi kosztümök és őszintén szólva inkább zavaró, semmint élvezetes színészi játékok párosulnak.

Az Elsődleges Direktívák cselekménye elvileg 10 évvel az alapfilmé után játszódik és azt lehet róla elmondani, hogy jobbra ignorálja a Robotzsaru 2-től kezdve megénekelte eseményeket, habár igazából ellent sem mond nekik. Ergo ez a történet egy afféle alternatív Robotzsaru-univerzumban játszódik. A fő kiindulási

pontja az egésznek az, hogy az OCP természetesen még mindig megvan, ám de amióta Robotzsaru létezésének hála sikerült felszámolni Detroit-ban a bűnözést, a már „öregedő” kiborg elavultnak érzi magát. Utóbbiból már sejthető, hogy igen: ez a Robotzsaru ezúttal az a bizonyos Alex Murphy a géptestbe bezárva, akivé anno az első film végére fejlődött a karakter. Ráadásul ebben a világában a főhősről nyilvánosan is felfedték azt, hogy Ő egykoron valójában az elesett Alex Murphy nevű rendőrtisztből készült, ennél fogva a minisorozatban már mindvégig a rendes nevén emlegetik. Robotzsaru karakterfejlődése tehát végre valahára folytatást kap.

Azonban ezzel ki is merül az Elsődleges Direktívák pozitívumainak állománya. Ugyanis nézzük meg a történetet: 10 év elmúltával Murphy (ezúttal Page Fletcher alakítja) depresszióban szenved, mind azon a számára fájdalmas oknál fogva, hogy kiborg lett belőle, mind amiatt, hogy nincs mivel elütnie az időt, mert egyszerűen nem létezik többé bűnözés a Detroit-i utcákon. A városból nem mellesleg időközben Delta City lett, szóval kínkeservesen tető alá hozta az OCP azt, amit már oly régóta tervezgettek. Ugyanakkor végső soron ebben sincs túl sok köszönet, mert bármennyire is modernnek és gazdaságosnak álmodták meg ezt az új DC-t, nem lett az, sőt: a cselekmény jelenében a környezet teljesen le van rongálódva. Ez mondjuk máris némi ellentmondást szül, hogy mondván ilyen körülmények között miként is lehet ez a város a legbiztonságosabb hely a Földön, de hát nincs mese: el kell fogadnunk a készítők teremtetten helyzetet.

Kezdetben szóval nem történik semmi, csupán megismerjük az új karaktereket és közülük is a rendőr John T. Cable Parancsnokot (Maurice Dean Wint), aki állítólag a néhai még ember Alex Murphy társa volt egykoron. Valamilyen összefüggéstelennek tűnő eseménysorozat hatására aztán Murphy (akit meghackel egy ismeretlen) végez volt partnerével és barátjával, Cable-lel. Utóbbi rövidesen aztán egy Robotzsaru típusával azonos kiborg formájában feltámasztják, hogy pusztítsa el a látszólag meghibbant Murphy-t. Ez az új úgynevezett „RoboCable” egyébként teljesen ugyanúgy néz ki mint a legendás szuperrendőr, eltekintve attól, hogy páncélzatának a színe sötétebb és hogy plusz egy fegyverrel rendelkezik.

Az őrdeggős és vizuálisan megnyerőnek szánt RoboCable

RoboCable és Murphy tehát összecsapnak, nem is egyszer de többször, ám miután abszolúte egyformák és nem bírnak egymással, Murphy-nek végül sikerül meggyőznie volt társát, hogy inkább szövetkezzenek. Eközben a Delta City bukása miatt megint csak a csőd szélén álló OCP élére egy új elnök kerül, Ő Damian Lowe (Kevin Jubinville), aki a megválasztása felett érzett hálája jeléül gyorsan kivégezteti az OCP teljes vezetőségét és eltervezi, hogy a hipermodernnek szánt mesterséges intelligencia: az úgynevezett SAINT bekapcsolásával átveszi az uralmat a város felett. Mindemellett még egy Dr. David Kaydick (Geraint Wyn Davies) nevű gonosz tudós is feltűnik a színen, aki pediglen az általa Légiónak elkeresztelt szintén nagyon forradalmi „biotech” vírus elszabadításával akarja kiirtani nem csupán Delta City, de az egész bolygó életvilágát, minden emberre, állatra, növényre, gépezetre való tekintet nélkül.

Továbbá David Kaydick még valamilyen úton-módon RoboCable-t is foglyul ejti és egy általa beléültetett chip segítségével a saját maga testőrévé és ezáltal megint csak Murphy ellenségévé teszi. Utóbbi ekkorra már újra a régi és pár barátjával, egészen pontosan egy Ann R. Key (Leslie Hope) nevű nő vezette rablóbandával szövetkezve megpróbálják megállítani Kaydick-et és a vele időközben összeálló Lowe-t. A végső összecsapás előtt feltűnik még James Murphy (Anthony Lemke) is, aki nem más mint Alex Murphy immáron felnőtt fia és aki természetesen szintén a volt apja és annak társai oldalára áll.

A két tábor harca során több kulcsszereplő is meghal, úgy mint Ann R. Key és Kaydick, viszont Murphy-éknek persze azért sikerül megállítaniuk a gazembereket. A széria végén RoboCable is megsemmisül a Légión nevű vírussal együtt, ráadásul a SAINT sem kerül aktiválásra és Murphy is visszanyeri régi

személyiségét. Mindemellett inntól fogva többé egyáltalán nem korlátozza már az OCP egyetlen direktívája sem cselekedeteiben, tehát egy félig gép – félig ember, de teljesen szabad akaratú lény lesz belőle.¹³

A Robotzsaru: Elsődleges Direktívákról tehát elmondható, hogy bármennyire is olyasformán zord és erőszakos mint a régi nagy elődje, mégis roppantmód gyermeteg történettel bír, csakúgy mint a Robotzsaru 3 és a néhai TV-sorozat. Ennek a szériának a 4 része: Sötét Igazság (*Dark Justice*), Teljes Összeomlás (*Meltdown*), Feltámadás (*Resurrection*), és a Törés és Tűz (*Crash and Burn*) mindegyike egy-egy 94 perces tévéfilm, melyek a produkciót finanszírozó kanadai Fireworks Entertainment révén, magát Kanadát leszámítva világszerte kizárólag DVD-n kerültek forgalmazásra. Színvonaluknál fogva sajnos még a Robotzsaru karaktere iránt továbbra is érdeklődők köreiben sem értek el ám túl nagy sikereket. Mindazonáltal akadtak és akadnak is a régi-új hangnemhez visszatérő produkciót értékelők sokfelé a Földön, példának okáért egy bizonyos James O'Ehley is így ír a 4-ből az első tévéfilmről a maga kritikájában: „Az olcsó speciális effektusok ellenére a Sötét Igazságot elég érdekesnek találtam ahhoz, hogy végignézzem. Visszaad valamennyit Robotzsaru karakterének teljességéből és a történet is elég jó ahhoz, hogy a folytatására és a végkifejlet kiderítésére ösztönözze az embert.”¹⁴ Nézőpont kérdése, hogy igaza van-e, de nekem az a véleményem, hogy a négynek mindegy melyik részébe fut bele az ember, mert egyiket sem éri meg végigszenvedni.

Természetesen a minisorozatnak a kétes népszerűségét is jól példázó, teljesen ellentmondásos megítélése van a jelentősebb filmes oldalakon, ezek közül is a RottenTomatoes.com-on speciel hiába is jegyzik a részeket, azok százalékkal nem rendelkeznek... A másik általam már korábban is említett online nyilvántartáson: az IMDb.com-on az azt látogatók szavazatai alapján is csupán 5.7-es és 6.8-as pontok között ingadoznak az Elsődleges Direktívák tévéfilmjeinek darabjai. Ezek a számok pediglen ezúttal is inkább, a Robotzsaru folytatások esetében immáron örökletesnek tűnő bukásról árulkodnak, semmint az egykori, az alapfilmet jellemző és megismételhetetlennek tűnő sikerről.

¹³ Archived RoboCop: Prime Directives website. „RoboCop: Prime Directives” (RoboCopArchive.com)

¹⁴ ”Cheap special effects aside, I found that that *Dark Justice* was of enough interest to keep me watching. It restores some of the Robocop character’s integrity and the story is good enough to make one want to check out the sequel to see how things turn out.”

ROBOTZSARU (2014)

SEM NEM BÁDOGEMBER, SEM NEM ÓLOMKATONA

ROBOTZSARU: KEZDŐDIK!

Elérkeztünk hát a Robotzsaru kálváriatörténetének végkifejletéhez, mely jó 13 évvel az utolsó tétel: az enervált Elsődleges Direktívák után kerül majd bemutatásra. Ez a még csupán készülő produktum pediglen maga lesz a Robotzsarut újjáélesztő feldolgozás filmje. Amolyan science-fiction-ös hasonlaltal élve: végre felébresztik hát a kiborgot annak évtizedes hiperálmából. De természetesen a projektet illetően a kérdések máris adottak: 1. Miért? Avagy, hogy egyáltalán: 2. Muszáj ezt? Révén Hollywood-ról beszélünk, hiszen a Robotzsaru filmes jogai még a kanadai kalandok ellenére is az Orion Pictures tulajdonában maradtak, a válaszok sajnos eléggé egyszerűnek tűnnek, hovatovább valójában egyetlen válasszá sűrűsödnek: „Igen muszáj, mert kell a pénz és igen, azért lesz újraforgatva, mert bizony kell a pénz.”

Természetesen ha az Orion Pictures (és annak későbbi jogutódjának) életútját nézzük, akkor valahol érthető is az, hogy „kell a pénz” hiszen az 1978-ban megalapított független filmgyár, a maga 20 éves

létezésének végére sajnálatos módon csődbe ment. Az, hogy miért lényegében teljesen nyilvánvaló: a '90-es évek megannyi anyagilag meg nem térülő produkciójának eredményeképpen (és igen: ezek közé tartozik a Robotzsaru 2 és 3 is). 1998-ban aztán a társaságot felvásárolta egy másik, már-már legendás filmes vállalat, ez a Metro-Goldwyn-Mayer (MGM), amely később, a 2000-es évek elején szintén nehéz helyzetbe, azaz ugyancsak a csőd közelébe került. 2010-re viszont az MGM kilábalta a maga pénzügyi gondjaiból és a szintén nívós Columbia Pictures-szel közösen, manapság ismételten több, nagy volumenű projektet finanszíroznak, úgy mint például a James Bond-filmek, a Gyűrűk Ura Trilógia sikerét meglovagoló, készülő Hobbit-filmek és a régóta tervezett, de immáron útjára is indított Robotzsaru reboot (*újrátöltés*).

A feldolgozás tehát hosszú évek ígéretése után, ezúttal már ténylegesen forog, ráadásul mostanra ki is tűzték a bemutatásának hivatalos időpontját: pontosan 2014. Február 7-ét célozták meg. A klasszikus új verziója természetesen és szerencsére nem akar tökéletesen azonos lenni az eredetivel, hiszen nem csupán technikailag lesz modernebb és az elképzelések szerint látványosabb, de a történetbe is bele-belenyúltak és módosították azt. Lássuk tehát, hogy miről is fog szólni az új Robotzsaru: A cselekmény éve 2028, amikor is a multinacionális konglomerátum, az OmniCorp a robottechnológia legnagyobb úttörőjének számít. Az Ő távirányított repülőgépeik nyerik meg a háborúkat világszerte és most végre otthon Detroit-ban is megakarják honosítani a modern eszközeiket. Alex Murphy (Joel Kinnaman) egy szerető férj és családapa, továbbá egy kiváló rendőr, aki mindent megtesz a városi bűnözés és a korrupció eluralkodása ellen. Miután azonban szolgálat közben végzetes sebeket kap, az OmniCorp emberei alkalmazzák rajta a lenyűgöző robotikai fortélyait, hogy megmentse a rendőr életét. Végül Murphy visszatér az utcákra mint a Robotzsaru 2000-es, az elképesztő képességekkel bíró félig ember – félig gép rendőr. Sikerei ellenére ugyanakkor idővel rá kell jönnie, hogy az új létformája olyan gondokat és kihívásokat tartogat a számára, amelyeket átlagos emberként sohasem tapasztalt volna meg...¹⁵

¹⁵ Internet Movie Database website. „RoboCop (2014)” (IMDb.com)

A színész Joel Kinnaman a Robotzsaru 2000-jelmez standard verziójában

A 2014-re elkészülő Robotzsaru filmről és magáról a régi-új hősről ez idáig annyit lehet tudni, hogy a külsejét tekintve a történet során a megjelenése folyamatosan változni fog, még hozzá a kiborg a készítőik által beígért „fejlődésének” köszönhetően. Továbbá az eddig napvilágot látott fotókról kiderül, hogy a főhős járőr kocsia helyett ezúttal már inkább saját motoron fog közlekedni. Az, hogy apró-cseprő módosításokkal újraforgatni egy filmet jó dolog-e, főként ismerve az álomgyári feldolgozások színvonalait, majd ez esetben is idővel elválnak. Egyfelől tény, hogy a 20 év alatt a melléfogások nyomán tönkre tett Robotzsaru karakterének az újratekintés inkább csak jót fog tenni, semmint rosszat. Ugyanakkor, ez az új verzió már legfeljebb jó ha nyomokban fog hasonlítani az eredeti Robotzsarura, tehát annak az elveszett renoméján nem valószínű, hogy sokat javítana majd. Pontosabban inkább semennyit. Világosnak tűnik tehát, hogy ez a verzió már egy másik világnak és egy másik, mai közönségnek készül, ennél fogva igazából csak annyi köze lesz az 1987-es klasszikushoz, hogy lényegében annak a hátán kíván majd felkapaszkodni.

EPILÓGUS

EGY IKONIKUS KIBORG BUKÁSA

Robotzsaru: valaha egy szimbólum volt, mára viszont nevetség tárgyává lett. Az alapfilmet követő variációk különböző készítői természetesen nem ezt várták és sokkalta megtérülőbb célzattal ölték bele a pénzt mind a két mozifilmbe, valamint a sorozatokba. Ugyanakkor visszatekintve ezek bármelyikére is kristály tisztán lesűrhető az, hogy egyfelől nem csupán az 1987-es film komplexitása hiányzott a későbbi kísérletekből, de az sem bizonyult működőképesnek egyiknek az esetében sem, hogy egymás hibáit kiköszörülve igyekeztek más és más hangnemeket megütni, miközben mintha csupán keresték volna az első film esszenciáját. Pedig az talán nem is volt olyan rejtélyes kilétű, hiszen ahogyan azt egyszer maga Robotzsaru eredeti megformálója; Peter Weller is megjegyezte: „Eltekintve az akciótól, a korrupciótól, a vállalati gépezet megvadulásától és a többitől, a lelke ennek az egésznek egy erkölcsi mese. Ez olyan mint a Szépség és a Szörnyeteg avagy a Bádogember az Óz a Csodák Csodájából. Egy remek kis drágaköve ez egy emberi történetnek.”¹⁶

Nos, mindenesetre az egyszer nyilvánvaló, hogy Hollywood-nak sosem volt biztos és működőképes receptje az egyszeri siker többszöri meglovagolására. Az ikonikus kiborg filmes pályafutása tehát megpecsételődött és a zsákutcából az Ő számára is szemlátomást csak egyetlen kivezető utat ismernek, a feldolgozás megoldását. De vajon a nézők szempontjából vizsgálva a kérdést, célszerű-e az, hogy lassacskán manapság már nem is igazán régi; 10-20 évnél alig idősebb alkotásokat is újraforgatnak? Vajon az álomgyár szerint ez kell a népnek? Kötve hiszem. Mindezt természetesen nem azért csinálják, mert az igényeket így igyekeznek kielégíteni, hanem mert ha már egyszer nincsenek új ötletek, akkor helyettük a korábban beváltak is megteszik. Bizony ez a sors vár szegény Robotzsarura is, aki habár egykoron mint jelenség nagyszerűnek és különlegesnek tűnt, mégis az elmúlt keserű 25 év alatt egy letűnt korszak letűnt hőségévé degradálódott.

¹⁶ ”Aside from the action-adventure, the corruption, corporate machinery gone berserk and so on, the heart of all this is a morality tale. It's like Beauty and the Beast, or the Tin Man of The Wizard of Oz. It's a great little jewel of a human story.”

IRODALOMJEGYZÉK

- Archived RoboCop: Prime Directives website. „RoboCop: Prime Directives” (RoboCopArchive.com) 2001.
- Books, LLC, General Books LLC. *Robocop: Robocop, Robocop, Ed-209, Anne Lewis, Capital Combat, Omni Consumer Products*. (General Books, 2010) ISBN 115658843X, 9781156588437.
- Clynes, Manfred E., Kline, Nathan S. „Cyborgs and Space.” (Astronautics, September, 1960).
- Cook, Flynn. „A look back - RoboCop: The Series” (RoboCopArchive.com) January 25, 2008.
- Dekker, Fred, director. *RoboCop 3*. Orion Pictures Corporation, 1993.
- Guttmacher, Peter. *Legendary Sci-Fi Movies*. (MetroBooks, 1997) ISBN1567994903, 9781567994902.
- Grant, Julian, director. *RoboCop: Prime Directives*. Fireworks Entertainment, 2001.
- Gray, Chris Hables, Mentor, Steven, Figueroa-Sarriera, Heidi. *The Cyborg Handbook*. (Routledge, 1995) ISBN 0415908485, 9780415908481.
- Halacy, D.S. *Cyborg: Evolution of the Superman*. (New York: Harper and Row Publishers, 1965).
- Internet Movie Database website. „RoboCop (2014)” (IMDb.com) 2012.
- Kershner, Irvin, director. *RoboCop 2*. Orion Pictures Corporation, 1990.
- Lowry, Brian. „Film Reviews: RoboCop 3.” (Variety.com) November 14, 1993.
- Lynch, Paul. Vejar, Michael, directors. *RoboCop: The Series*. Skyvision Entertainment, 1994-1995.
- Miller, Frank, Ryp, Juan Jose. *Frank Miller’s RoboCop*. (Avatar PressInc, 2007) ISBN 1592910351, 9781592910359.
- Mirauda, Simon. „Play It Again – RoboCop.” (Quickflix.com) September 18, 2012.
- Naha, Ed. *RoboCop*. (Corgi Books, 1988) ISBN 0552132438.
- Naha, Ed. *RoboCop 2*. (Jove Books, 1990) ISBN 0515104108, 9780515104103.
- Nusair, David. „RoboCop.” (Reel Film Reviews) June 1, 2004.
- „RoboCop 2.” (Reel Film Reviews) June 5, 2004.
- „RoboCop 3.” (Reel Film Reviews) June 5, 2004.
- O’Ehley, James. „RoboCop: Prime Directives Part I: Dark Justice.” (Sci-FiMoviePage.com) September 18, 2003.
- Orndorf, Brian. „Reliving the Summer of 1990 - Week Five: RoboCop 2.” (BriandOrndorf.com) June 24, 2010.
- Padilha, José, director. *RoboCop*. Columbia Pictures, Metro-Goldwyn-Mayer (MGM), 2014.
- Stevens, Dakota. *The Movie Franchises, Vol. 72: RoboCop Series Including RoboCop, RoboCop 2, and RoboCop 3*. (BiblioBazaar, 2010) ISBN 1171147740, 9781171147749.
- Surhone, Lambert M., Tennoe, Mariam T., Henssonow, Susan F. *RoboCop 3*. (Betascript Publishing, 2011) ISBN 6136055600, 9786136055602.
- Verhoeven, Paul, director. *RoboCop*. Orion Pictures Corporation, 1987.